

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรับถ่ายโอนภารกิจ จากกรมส่งเสริมการเกษตร : กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบล
3. การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจ
4. บริบทของจังหวัดอุดรธานี
5. บริบทเกี่ยวกับกรมส่งเสริมการเกษตร
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของความพร้อม

ครอนบาค (Cronbach อ้างถึงใน กันยา สุวรรณแสง 2532 : 92) ได้ให้ความหมายของความพร้อม (readiness) ไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง ระดับวุฒิภาวะและความสามารถ ที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณย์ (2524 : 229) ได้ให้นิยามของ ความพร้อมไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ (maturity) ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ของอวัยวะของร่างกาย ทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือพอใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ

จำลอง อัสวาวุฒิ (2538 : 13) ได้ให้ความหมายของความพร้อมว่า เป็นสภาพที่เตรียมพร้อมในการที่จะดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ให้สามารถลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลมาจากการเตรียมการไว้แล้วอย่างพร้อมมูล

เดโซ สวานานนท์ (2512 : 249) สรุปความหมายของความพร้อมไว้ว่า หมายถึง สภาพการเตรียมตัวเพื่อการตอบสนองหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สินิกิบาล (2517 : 30) กล่าวว่า ความพร้อมเป็นลักษณะ ทั้งหมดในตัวบุคคลที่สามารถรวบรวมขึ้นเป็นเครื่องมือให้ใช้ในการตอบสนองสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ซึ่งก็หมายถึง การเตรียมที่จะเจริญงอกงามต่อไปหรือการที่จะก้าวหน้าต่อไป

สำลี เก่งทอง (2543 : 37) ให้ความหมายของความพร้อมว่า หมายถึง สภาพที่เตรียมไว้อย่างสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จากความหมายของความพร้อมข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง การพัฒนาร่างกาย จิตใจ ความรู้ เทคโนโลยี สภาพทางกายภาพ ชีวภาพ รวมถึง การบริหารงานที่สมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติภารกิจ หรือเรื่องใดๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีโอกาส ประสบผลสำเร็จอยู่ในเกณฑ์สูง

1.2 การเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2543 :16-20) กล่าวว่าไว้ว่า แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารจัดการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการทั่วไปดังนี้

1.2.1 การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐที่ถ่ายโอนภารกิจ
โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ถ่ายโอนภารกิจให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนคำแนะนำ และคำปรึกษา ทางเทคนิค วิชาการ และการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภารกิจที่ถ่ายโอน ตามความเหมาะสม ดำเนินการฝึกอบรมและจัดทำแผนงานฝึกอบรมต่างๆ รวมทั้งกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องในลักษณะบูรณาการที่ประสานหน่วยงานอื่น จนกว่าองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะมีความพร้อมที่จะรับการถ่ายโอนภารกิจ ดังนี้

1) ให้มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนงบประมาณ และภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง ตลอดจนการรวมตัวเป็นเครือข่ายในการ พัฒนาท้องถิ่น

2) การจัดทำโครงการ/กิจกรรม ตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้ แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะแรก เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนใน

พื้นที่ ควรพิจารณาจากโครงการ/กิจกรรมของแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และ
แผนพัฒนาตำบลเป็นหลัก

3) ส่งเสริมองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ทำหน้าที่ในการสนับสนุน
และให้ความช่วยเหลือการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในพื้นที่

1.2.2 การปรับโครงสร้างภายในองค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อรองรับภารกิจ

1) การจัดโครงสร้างองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ควรมี
การจัดโครงสร้างองค์กรพื้นฐานที่มีมาตรฐานเดียวกันในแต่ละประเภทแต่ละแห่ง โดยคำนึงถึง
ภารกิจหลักที่ได้รับการถ่ายโอน ชัดความสามารถทางการบริหารทางการเงินการคลัง และ
อัตรากำลังเป็นหลัก

2) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ
ประเภทแต่ละแห่งย่อมมีอิสระ ที่จะปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภารกิจที่ได้รับ
มอบหมายในแต่ละด้าน และความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

3) การปรับหรือขยายโครงสร้างองค์กร ต้องคำนึงถึงต้นทุนของการบริหาร
และความคุ้มค่า ตลอดจนเอกภาพของการบริหารงานในองค์กรนั้นๆด้วย

4) การบริหารงานบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการ
บริหารงานบุคคลภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย

5) ส่งเสริมให้มีการรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีขนาดที่เหมาะสม
เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

1.2.3 การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอนมีหลักการทั่วไป ดังนี้

1) การดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางด้าน ต้องการ
ความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะและความเป็นเอกภาพในการจัดบริการสาธารณะ เช่น การจัดการ
ศึกษาการสาธารณสุข การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องให้มีคณะกรรมการเฉพาะ
ด้านระดับจังหวัด โดยให้มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรฐาน
การจัดบริการสาธารณะเรื่องนั้นๆในเขตจังหวัด การจัดสรรทรัพยากรและการกำกับดูแล และ
ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างรัฐ
กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง กรณีที่มี
ความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการสาธารณะ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น อาจกำหนดให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านระดับเขตพื้นที่ในเขตแทน คณะกรรมการเฉพาะด้านได้ โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นเอกภาพในการจัดบริการสาธารณะ

2) คณะกรรมการเฉพาะด้านตาม ข้อ 1) ควรประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนฝ่ายวิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนประชาชน และภาคประชาสังคม

3) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของ คณะกรรมการเฉพาะด้าน ตามข้อ 1) คณะกรรมการเฉพาะด้านระดับพื้นที่ ตามข้อ 1) วรรคสอง อาจมีมติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในเขตพื้นที่นั้น ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดบริการสาธารณะคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีมติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด หรือหน่วยงานของรัฐใดทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการเฉพาะด้านระดับจังหวัด หรือ คณะกรรมการเฉพาะด้านระดับพื้นที่แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้วแต่กรณีได้

4) กรณีที่มีกฎหมายซึ่งตราขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับ คณะกรรมการเฉพาะด้าน ตามข้อ 1) ให้คณะกรรมการดังกล่าวถ่ายโอนอำนาจ หน้าที่ และความ รับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการเฉพาะด้าน ตามข้อ 1) ภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ กฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผล บังคับใช้

1.2.4 การปรับปรุงระบบการวางแผนระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล มีหลักการทั่วไปดังนี้

1) พัฒนาระบบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ให้มีลักษณะเป็นการผนึก กำลังแบบองค์รวม และการบูรณาการแผนงานและโครงการพัฒนาเพื่อลดความซ้ำซ้อน และให้ เกิดการประหยัด โดยให้ประชาชนและภาคประชาสังคมที่เป็นภาคีการพัฒนาต่างๆมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

2) การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้อง จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในระยะยาว เพื่อให้ทราบทิศทางและความต้องการ ค่าใช้จ่ายในอนาคต

3) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามา มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ การติดตามประเมินผล การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการวางแผนของท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

4) การจัดทำแผนงบประมาณ 3 ปี เพื่อให้การวางแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาถูกนำไปปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาระยะยาวดังกล่าว จำเป็นต้องจัดทำแผนงบประมาณ 3 ปี ที่ยึดผลสำเร็จของงานเป็นเป้าหมายของการทำงาน และมีลักษณะการจัดทำที่มีความต่อเนื่องใน ลักษณะที่เป็นแผนก้าวหน้า เพื่อสร้างความมั่นใจในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานั้นๆ ในระยะ 3 ปี

5) การคำนวณต้นทุนต่อหน่วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการ คำนวณต้นทุนต่อหน่วยของการให้บริการสาธารณะที่รับผิดชอบ เพื่อให้ใช้ในการจัดทำ งบประมาณที่เน้นผลผลิตและผลลัพธ์ในการปฏิบัติงาน

6) การจัดทำงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องพัฒนาวิธีการ จัดทำงบประมาณแบบ เน้นผลงานที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติการ เพื่อใช้ในการนำเสนอ ต่อสภาท้องถิ่น และระบบงบประมาณดังกล่าวต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ง่าย

7) การจัดทำบัญชี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเร่งจัดทำบัญชีทรัพย์สิน และดำเนินการบริหารทรัพย์สินที่มีอยู่ให้คุ้มค่ามากที่สุด พัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาระบบบัญชี แบบพึงรับ-พึงจ่ายที่สามารถแสดงการรับรู้ที่มาของรายได้จากแหล่งต่างๆ รวมทั้งการรับรู้ของ รายจ่าย และภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น ซึ่งระบบบัญชีแบบพึงรับ - พึ่งจ่าย จะทำให้เกิดความโปร่งใส และรู้ถึงสถานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

8) การเงินการคลัง พัฒนาระบบข้อมูลการเงินการคลังส่วนท้องถิ่น พัฒนา ระบบข้อมูลสารสนเทศและระบบการรายงานให้ประชาชนทราบ ได้แก่ ข้อมูลฐานะรายได้รายจ่าย ของท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ข้อมูลต้นทุน การวัดผลผลิตและผลลัพธ์ของการทำงานที่มีต่อประชาชน ฯลฯ เพื่อให้เกิดการปรับปรุง ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนสามารถตรวจสอบได้

9) การติดตามตรวจสอบ รัฐบาลต้องเร่งพัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบ ของราชการบริหาร ส่วนกลางในการส่งเสริมการบริหารงบประมาณและการใช้จ่ายเงินของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความโปร่งใสเข้าใจง่าย

1.2.5 การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำกับจะกระทำได้เมื่อมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจหน้าที่กระทำได้ ทำเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมาย เป็นไปตามการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

1.2.6 การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ หน่วยงานที่จะถ่ายโอนภารกิจต้องจัดการฝึกอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติงานได้ ก่อนการถ่ายโอนบุคลากรต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษา ฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานการศึกษอบรมผู้บริหารและบุคลากร วางมาตรการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรตื่นตัวพัฒนาตนเอง จัดให้มีงบประมาณสนับสนุนการศึกษอบรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารและบุคลากร

สรุปได้ว่า ในการเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นั้น หน่วยงานของรัฐที่ถ่ายโอนภารกิจให้ อปท. จะต้องสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ปรีกษาทางเทคนิค วิชาการ และแนวทางการดำเนินงานในภารกิจที่ถ่ายโอนให้ อปท. ตามความเหมาะสม ในส่วนของ อปท.เอง ก็ต้องมีการปรับโครงสร้างภายในองค์กร ปรับปรุงระบบการวางแผนระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ทั้งระบบการบริหารบุคคล ระบบการติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล โดยต้องมีการพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย การกำกับดูแล รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับ อปท.

2. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์ (2540 : ก) และสถาบันดำรงราชานุภาพ (2543 :1) ได้กล่าวถึงองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจการปกครองขั้นพื้นฐานของรัฐบาล โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน อย่างแท้จริง

2.2 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (2542 : 49) ได้บัญญัติความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

William A. Robson (1953 อ้างถึงใน ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 11) ได้นิยามไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยการปกครองที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระดังกล่าวจะต้องไม่มาจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (legal right) และต้องมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น

ลิขิต ธีรเวคิน (2538 : 34) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าเป็นวิธีการของการกระจายอำนาจ ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นองค์การที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอำนาจการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมการปกครองตนเอง มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ทำหน้าที่บริหารพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่

2.3 ความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปธาน สุวรรณมงคล (2540 : 2) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง (self government) โดยมีส่วนร่วมในการปกครอง และจะต้องมีการเลือกตั้งผู้บริหารของท้องถิ่นจากท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกในลักษณะของเสียงประชามติ (referendum) รวมทั้งมีอำนาจที่จะถอดถอนผู้บริหารได้ (recall) ภายใต้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

2) การปกครองท้องถิ่นจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง เนื่องจากการบริหารงานแบบรวมอำนาจ จะทำให้รัฐบาลกลางมีภารกิจมากและการรับผิดชอบไม่ทั่วถึง ในขณะที่ การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคลอบคลุมกว้างขวาง การแก้ไขปัญหาและการตอบสนอง

ความต้องการแก่ประชาชนในท้องถิ่น จะทำได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการ ได้มากกว่า การดำเนินงานโดยรัฐบาลกลางที่อยู่ห่างไกล

3) เกิดความคล่องตัวในการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ท้องถิ่นอาจจะต้องไม่เสียเวลาเสนอเรื่องอนุมัติจากรัฐบาลกลางทำให้ กระบวนการบริหารสิ้นสุดแก่ท้องถิ่นและเกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการติดต่อ สื่อสาร และการสั่งการ

4) เป็นการเตรียมผู้นำทางการเมืองและการบริหารระดับประเทศ รูปแบบของ การปกครองท้องถิ่นจะเป็นรูปแบบเล็กๆ ถ้าเปรียบเทียบกับการศึกษา ก็คล้ายลักษณะของการศึกษา ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยม เตรียมที่จะสร้างนักศึกษาที่มีความรู้ไปสู่ชั้นอุดมศึกษา ในทาง การเมืองจึงเป็นการเตรียมและพัฒนา นักการเมือง หรือเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและ ทางการบริหารของระดับประเทศ

5) เป็นการเรียนรู้ที่จะพัฒนาในระดับรากหญ้า หลักของการปกครอง ท้องถิ่น คือแนวของการศึกษาพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองหรือการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยยึดหลักการกระจาย อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การปกครองท้องถิ่น จึงเป็นการเรียนรู้ที่จะพัฒนาใน ระดับรากหญ้า ที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศต่อไป

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อชุมชน ทำให้ ชุมชนมี องค์การที่เป็นหน่วยงานของรัฐ เพื่อบริหารงานในพื้นที่ตามสภาพปัญหาและความต้องการของ ชุมชนเป็นหลัก และประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระ สามารถ ดำเนินการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 หลักการปกครองท้องถิ่น

ทองเพชร โสหนองบัว (2542 : 9 -10) ได้กล่าวถึง หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ว่า คือ การปกครองตนเองของชุมชนหนึ่งที่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความ เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งอำนาจในการปกครองท้องถิ่น ดังกล่าวมีขอบเขต หากมีอำนาจมากเกินไปหน่วยท้องถิ่นนั้น ก็อาจเป็นรัฐอธิปไตย อันอาจเกิด ผลเสียต่อประเทศชาติโดยรวม แต่หากมีน้อยเกินไปก็อาจปฏิบัติหน้าที่ไม่สมเจตจำนงของการ ปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจของท้องถิ่นอาจมีขอบเขตแตกต่างกันออกไปตามสภาพ ความเจริญ และความสามารถของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น

นิกร เกรีกูล (2543 : 20-25) ได้สรุปถึงสาระสำคัญในหลักการปกครอง ส่วนท้องถิ่น จากปฏิญญาสากลว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น (World Wide Declaration of Local Self Government) ค.ศ.1913 (พ.ศ.2448) ของสมาคมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างประเทศ (International Union of Local Authorities : IULA) ไว้ดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมายคือรัฐธรรมนูญของประเทศ

- 1) สิทธิหน้าที่ การจัดการกิจการสาธารณะ ที่มาของฝ่ายบริหาร จะต้อง ให้บุคคลหรือองค์กรผู้แทนประชาชน เป็นผู้กำหนด
- 2) ท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการในกิจการใดๆซึ่งรัฐไม่ได้ห้ามไว้ และอำนาจที่รัฐ กระจายให้ท้องถิ่นต้องบริบูรณ์ เป็นการเฉพาะการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับ มอบหมาย ท้องถิ่นสามารถใช้ดุลยพินิจจัดเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับท้องถิ่นได้ โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมาย
- 3) การคุ้มครององค์กรท้องถิ่นโดยส่วนกลาง เช่น ยุบสภา การให้ผู้บริหารออก จากตำแหน่ง จะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น
- 4) ท้องถิ่นต้องสามารถกำหนดโครงสร้างการบริหารภายในของตนเองได้ รวมถึงการปรับปรุงให้เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น
- 5) ผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากท้องถิ่น จะต้องมีความตั้งใจที่เหมาะสมและประกัน ได้ว่าต้องทำงานโดยอิสระ รวมถึงด้านสวัสดิการต่างๆ
- 6) กระบวนการกำกับดูแลการกระทำของท้องถิ่น ต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายเท่านั้น วัตถุประสงค์เพื่อกำชับให้ปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น
- 7) ท้องถิ่นต้องมีทรัพยากรด้านการเงินที่แยกออกจากรัฐบาลกลางที่เพียงพอและ สามารถใช้จ่ายได้โดยอิสระและท้องถิ่นที่อ่อนแอรัฐต้องจัดให้มีระบบที่ทำให้เกิดความสมดุลทาง การเงิน
- 8) เป็นสิทธิของท้องถิ่นที่จะร่วมกันเป็นสมาคม เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงในระดับประเทศด้วย
- 9) การคุ้มครองทางกฎหมายแก่องค์กรท้องถิ่น กรณีเกิดปัญหาหรือความขัดแย้ง ควรมืองค์การทางศาลเพื่อปกป้องความเป็นอิสระของคนได้อย่างเต็มที่

2.5 ประวัติความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

จรรยา เชาว์เจริญ (2545 : 22-23) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ไว้ดังนี้

2.5.1 ในยุคก่อนสภาตำบล นับตั้งแต่กรุงสุโขทัย การปกครองเป็นแบบพ่อปกครองลูก ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นแบบจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) จนถึงยุครัตนโกสินทร์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาการปกครองการบริหารราชการมีราชการส่วนกลางและภูมิภาคขึ้น ต่อมาในยุคที่บ้านเมืองถูกรุกรานจากการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจ ทำให้จำเป็นต้องมีการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อให้บ้านเมืองเป็นปึกแผ่น พร้อมกันนั้นได้มีการจัดระเบียบการปกครองชุมชน โดยในปี พ.ศ. 2440 (ร.ศ.116) ได้มีการออกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่เป็นครั้งแรก เป็นกฎหมายการจัดระเบียบบริหารงานในตำบล โดยกำหนดให้หลายๆบ้านรวมกันเป็นหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน 1 คน เป็นผู้ดูแลหลายๆหมู่บ้านรวมกันเป็นตำบล มีกำนัน 1 คน เป็นผู้ดูแลและช่วยเหลือราชการในการปกครองท้องถิ่น ต่อมาได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าว และมีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ขึ้น ในยุคจอมพล ป. พิบูลย์สงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

2.5.2 องค์การบริหารส่วนตำบลยุคแรก (พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2515) หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ.2475 จุดแรกของการปรับปรุงคือ การกำหนดให้ตำบลมีรูปแบบเป็น “สภาตำบล” โดยคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2499 ได้มีการออก พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 เพื่อปรับปรุงการปกครองตำบลให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยจัดตั้งเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” เรียกชื่อย่อว่า อบต. สมัยนั้นจัดตั้งขึ้นได้เพียง 59 แห่ง ก็ต้องถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 6 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ด้วยข้อหาว่าขาดประสิทธิภาพในการใช้เครื่องมือพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองตนเอง ผู้บริหารขาดความรู้ในการบริหารงานและปัญหาในเรื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการต่างๆ เป็นผลให้ยกเลิกการบริหารราชการดังกล่าว

2.5.3 องค์การบริหารส่วนตำบลยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2537 ถึง ปัจจุบัน) นับตั้งแต่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยกลับตกอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลเผด็จการทหารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้อำนาจจากการปฏิวัติรัฐประหารรัฐบาลพลเรือน ระบบราชการจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐบาลเผด็จการ การใช้อำนาจสั่งยุบองค์การบริหารส่วนตำบลสมัยแรกเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ต้องการให้ประชาชนมีความเข้มแข็งจนสามารถปกครอง

ตนเองได้ จึงยกเอาปัญหาต่างๆมาเป็นข้ออ้างในการสั่งยุบการบริหารส่วนตำบล จนกระทั่งใน
 รัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ซึ่งถือเป็นยุคประชาธิปไตยเต็มใบ ได้มีการออก
 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี
 พ.ศ. 2538 ในปีแรกได้มีประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 617 แห่ง ปี พ.ศ. 2539
 จำนวน 2,143 แห่ง และปี พ.ศ. 2540 จำนวน 3,637 แห่ง ปัจจุบันมีจำนวนองค์การบริหาร
 ส่วนตำบลทั้งสิ้น 6,397 แห่ง และจะมีการจัดตั้งสภาตำบลที่เหลือเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล
 ได้หมดภายในปี พ.ศ.2541

2.6 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

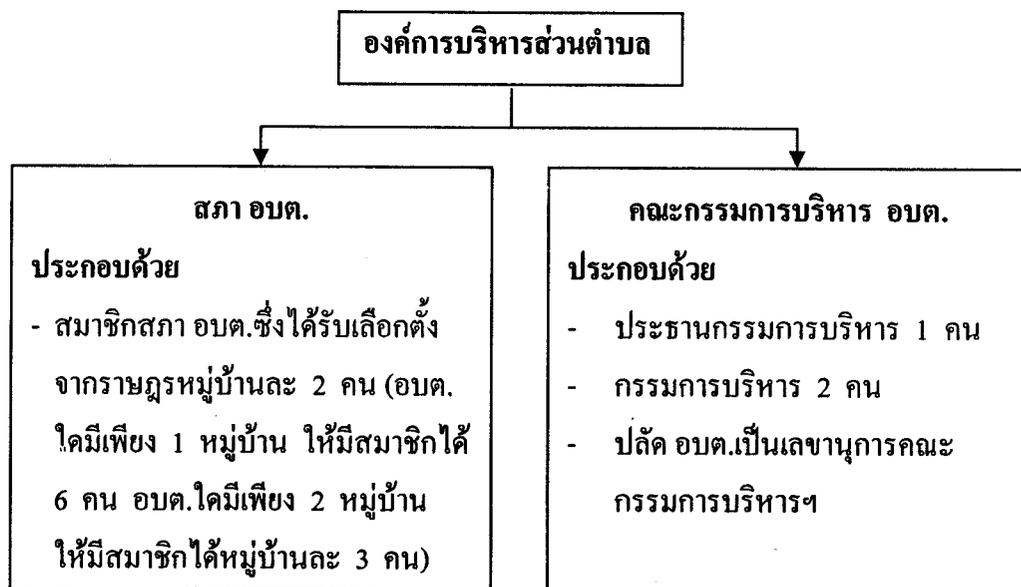
กรมการปกครอง (2538: 88) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัด
 โครงสร้างเช่นเดียวกับโครงสร้างการปกครองประเทศในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยใน
 ระบบรัฐสภา ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีสมาชิกที่มาจากกาเลือกตั้งจาก
 ประชาชนในตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน
 ตำบล มาจากการเลือกในองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ดังรายละเอียด
 ต่อไปนี้

2.6.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล (2539 (ก) : 7)
 ระบุว่า สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 จำนวนหมู่บ้านละ 2 คนซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การ
 บริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหมู่บ้านเดียว ให้สภาองค์การ
 บริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน กรณีเขต
 องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีสองหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วย
 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ให้มีประธานสภา รองประธานสภา และเลขานุการสภา
 โดยเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี สภาองค์การ
 บริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล ร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับ
 งบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างข้อบังคับงบประมาณ รายจ่ายประจำปีเพิ่มเติม และควบคุมการ
 ปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบาย แผนพัฒนา
 ตำบลและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

2.6.2 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล
 (2543 ก :7) ระบุว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธาน
 กรรมการบริหารหนึ่งคน และกรรมการบริหารจำนวนสองคน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอนายอำเภอแต่งตั้ง มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเลขานุการของคณะกรรมการบริหาร ฝ่ายวิชาการหลักสูตรพิเศษ (2543 : 32-33) ระบุอีกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณประจำปีเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบ รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างการบริหารคล้ายกับสภาผู้แทนราษฎร คือ มีฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้มาจากการเลือกตั้งของราษฎรในเขตตำบล ให้ทำหน้าที่พัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน สามารถสรุปเป็นแผนภาพโครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา: กองราชการส่วนตำบล (2543) แนวทางปฏิบัติงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2543 โรงพิมพ์อาสาธากรศึกษาอินแดน หน้า 112

2.7 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

กองราชการส่วนตำบล (2539 : 80 – 81) ระบุว่า ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

2.7.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์คิด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติการ งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับ งบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินตามข้อบังคับ งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.7.2 ส่วนต่างๆที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น ซึ่งส่วนของต่างๆที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะจัดตั้งขึ้นนั้น ให้คำนึงถึงภารกิจหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยอย่างน้อยควรมีโครงสร้างทางการบริหาร ดังนี้

1) **ส่วนการคลัง** ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน การเบิกจ่าย การฝากเงิน การเก็บ รักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้ และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน งานรายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติตัดปีและขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานการจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการ เงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุม เงินรายได้ รายจ่าย และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2) **ส่วนโยธา** ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานการประมาณค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง และซ่อมบำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.8 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2.8.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (บริษัท กำล้างแผ่นดิน จำกัด, 2549 (ช): <http://www.tambol.com/tambol/default.asp>)

- 1) พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)
- 2) มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 ดังนี้
 - (1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
 - (2) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
- (7) คุ่มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

อันคิของท้องถิ่น

- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
- 3) มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา 68 ดังนี้
- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - (2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของ

แผ่นดิน

- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

4) อำนาจหน้าที่ของ อบต. ตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น

ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้ อบต.ทราบล่วงหน้าตามสมควร หาก อบต. มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้นำความเห็นของ อบต.

ไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (มาตรา 69)

5) มีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล (มาตรา 70)

6) อาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ของ อบต. โดยจะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ และกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ (มาตรา 71)

7) อาจขอให้ราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการของ อบต. เป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (มาตรา 72)

8) อาจทำกิจการนอกเขต อบต. หรือร่วมกับสภาตำบล อบต. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้

2.8.2 อำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2542 อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4) การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่นๆ
- 5) การสาธารณสุขการ
- 6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
- 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา
- 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา

และผู้ด้อยโอกาส

11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

13) การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณะอื่นๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.9 การกำหนดตำแหน่งและกรอบอัตรากำลังของพนักงานและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล

กองราชการส่วนตำบล (2539 : 81 – 83) กล่าวถึงการกำหนดตำแหน่งและกรอบอัตรากำลังของพนักงานและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

2.9.1 การกำหนดตำแหน่งของพนักงานส่วนตำบล คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ในฐานะองค์กรกลางการบริหารบุคคลของพนักงานส่วนตำบลตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานส่วนตำบล พ.ศ.2539 ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานส่วนตำบลไว้

จำนวน 21 ตำแหน่ง คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้างานธุรการ เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล หัวหน้างานนิติการ หัวหน้าส่วนการคลัง หัวหน้างานงบประมาณ หัวหน้างานจัดเก็บรายได้ เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ หัวหน้างานการเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี หัวหน้าส่วนโยธา หัวหน้างานโยธา นายช่างโยธา ช่างโยธา หัวหน้าส่วนสาธารณสุข หัวหน้างานสุขาภิบาล หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน

2.9.2 กรอบอัตราจ้าง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ ฉะนั้นเพื่อให้การกำหนดอัตราจ้างพนักงานส่วนตำบล ให้เหมาะสมกับรายได้และปริมาณงานของ อบต.ต่างๆ ก.ท. จึงดำเนินการจัดแบ่งชั้น อบต. ออกเป็น 5 ชั้น โดยนำเรื่องของรายได้ พื้นที่ และประชากรของ อบต.ต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงเกณฑ์พิจารณาจำนวนพนักงานส่วนตำบล

ชั้น อบต.	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21
2	12 – 20 ล้านบาท	12
3	6 – 12 ล้านบาท	6
4	3 – 6 ล้านบาท	4
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3

ที่มา: กองราชการส่วนตำบล (2539) คู่มือพนักงานส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น หน้า 82

2.9.3 การกำหนดลูกจ้าง สำหรับตำแหน่งลูกจ้างที่ อบต.จะดำเนินการจ้างได้นั้น กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ค่วนมากที่ มท.03/ว.1703 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2538 ให้นำบัญชีกำหนดตำแหน่งลูกจ้างของเทศบาลเมืองพัทยาและสุขาภิบาลมาใช้ซึ่งตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ คนงานทั่วไป คนงานประจำรถขยะ คนงานประจำรถดูดสิ่งปฏิกูล คนงานประจำโรงฆ่าสัตว์ คนงานประจำเรือรถยนต์ นักการภารโรง ยาม คนสวน พนักงานผลิตน้ำประปา พนักงานขับเรือยนต์หรือนายท้ายเรือ พนักงานขับรถยนต์ พนักงานขับเรือชุด พนักงานขับเครื่องจักร

ขนาดเบา พนักงานขับเครื่องจักรขนาดกลาง พนักงานขับเครื่องจักรขนาดเล็ก พนักงาน
จดมาตรวัดน้ำ พนักงานเทศ พนักงานดับเพลิง พนักงานวิทยุ ผู้ช่วยช่างทุกประเภท ครูดูแลเด็ก
อนุบาลและปฐมวัย นอกจากนี้ อบต. สามารถจ้างลูกจ้างในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
ช่างโยธา เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่ธุรการ ได้ โดยถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวง
มหาดไทย ค่วนที่สุด ที่ มท.0318/ว.2438 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2538

2.9.4 กรอบอัตราลูกจ้าง อบต. สามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำ
ตามกำลังรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ของตนเอง ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงจำนวนลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราวและ
ลูกจ้างประจำตามกำลังรายได้

รายได้ของ อบต.	จำนวนลูกจ้าง
1. ตั้งแต่ 3 แสนบาทลงมา	1-2 คน
2. เกิน 3 แสนบาท ถึง 5 แสนบาท	1-4 คน
3. เกิน 5 แสนบาท ถึง 1 ล้านบาท	2-8 คน
4. เกิน 1 ล้านบาท ถึง 1.5 ล้านบาท	2-10 คน
5. เกิน 1.5 ล้านบาท ถึง 2 ล้านบาท	5-14 คน
6. เกิน 2 ล้านบาท ถึง 3 ล้านบาท	5-18 คน
7. เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป	5-24 คน

ที่มา : กองราชการส่วนตำบล (2539) คู่มือพนักงานส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วน
ท้องถิ่น หน้า 83

2.10 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครอง (2542 : 21-25) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้
ซึ่งอาจแยกได้ตามแหล่งที่มาดังต่อไปนี้

2.10.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษี
โรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับต่างๆ และ
รายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภคและการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.10.2 รายได้ซึ่งหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่จัดเก็บเพิ่มให้ จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต เก็บให้จากภาษีรถยนต์ และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน และจัดสรรหรือแบ่งให้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ จากค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล อากาศการประมง ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าจดทะเบียนและนิติกรรมที่ดิน และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ ซึ่งรายได้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ เป็นรายได้พิเศษที่ท้องถิ่นอื่นไม่มี

2.10.3 รายได้จากเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

2.11 การจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครอง (2538 : 88) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เกิดจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกันมาก สำนักงานคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (กท.) ในฐานะผู้กำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดแบ่งชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยคำนึงถึงรายได้ ขนาดของพื้นที่ และจำนวนประชากร จึงแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น 5 ชั้น ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ชั้นและรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล	รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
1	20 ล้านบาท ขึ้นไป
2	12 – 20 ล้านบาท
3	6 – 12 ล้านบาท
4	3 – 6 ล้านบาท
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท

ที่มา : กองราชการส่วนตำบล (2539) แนวทางปฏิบัติงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลปี 2539 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น หน้า 132

2.12 การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุรชัย ชันอาสา และคณะ (2541: 81) กล่าวถึงการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะดำเนินงานอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด ใครเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้โดยนำปัญหา ความต้องการ นโยบายหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ปัญหา เพื่อสนองตอบความต้องการ นโยบายและการพัฒนาศักยภาพ แล้วจึงนำออกมาในรูปของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ซึ่งกองราชการส่วนตำบล (2543 (ช) :115-119) ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร ส่วนตำบล เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารตามบทบัญญัติ ในมาตรา 59 (2) ของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ประกอบกับกระทรวงมหาดไทย ได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 มุ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน เพื่อให้เกิดกิจกรรม การพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องจัดทำแผน 3 ประเภท ได้แก่

2.12.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะเวลา 10 – 15 ปี โดยจะต้องจัดทำให้เสร็จก่อนการจัดทำแผนพัฒนา 5 ปี ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาครั้งแรกประมาณต้นปี 2544 โดยมีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำประชาคมตำบลเพื่อประเมินสภาพการณ์ตำบล เช่น จุดอ่อน ปัญหา จุดแข็งและศักยภาพของตำบล
- 2) ให้ประชาคมตำบล กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลระยะเวลา 10 – 15 ปี
- 3) คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนา
- 4) จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตำบล และเป้าหมายการพัฒนาที่คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำขึ้น
- 5) นำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- 6) ประธานกรรมการบริหารประกาศเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล

2.12.2 แผนพัฒนาตำบล 5 ปี ระเบียบกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนา 5 ปี ฉบับใหม่ (พ.ศ.2545 – 2549) ประมาณกลางปี พ.ศ.2544 แต่หากองค์การบริหารส่วนตำบลจะปรับปรุงแผนพัฒนา 5 ปี ฉบับที่ได้ทำเสร็จแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนา 5 ปี มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ประชุมชี้แจงยุทธศาสตร์การพัฒนาคำบลแก่คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
- 2) จัดทำแผนพัฒนา 5 ปี ของแต่ละหมู่บ้าน
- 3) วิเคราะห์แผนพัฒนา 5 ปีของหมู่บ้านและจัดทำร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ระยะเวลา 5 ปี
- 4) จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ระยะ 5 ปี ที่จัดทำขึ้นแล้ว
- 5) นำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- 6) ประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลนำเสนอ นายอำเภอเพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.12.3 แผนพัฒนาประจำปี เป็นแผนพัฒนาที่จะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี นอกจากนี้ยังต้องใช้แผนพัฒนาประจำปี เป็นแนวทางในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพิ่มเติม ซึ่งขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นดังนี้

- 1) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดนโยบายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) ให้หมู่บ้านจัดทำแผนพัฒนาประจำปีให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำร่างโครงการกิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนา 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านประจำปีและนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 5) นำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

6) ประชานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอนุมัติแผนและประกาศใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนา 5 ปี และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สามารถใช้แผนเป็นแนวทางในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณและจัดสรรทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเป็นไปตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วน ทำให้การพัฒนาไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งทำให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้าถึงการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานด้านต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส

2.13 การบริหารงบประมาณ

บริษัท กำลังแผ่นดิน จำกัด (2549 ก) : <http://www.tambol.com/tambol/budet1.asp> ระบุว่า การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล สรุปได้ดังนี้

2.13.1 วิธีการจัดทำงบประมาณ รายจ่ายประจำปี เจ้าหน้าที่งบประมาณมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานต่างๆ (กอง/ฝ่ายต่างๆ) เสนอข้อมูลที่จะต้องใช้ในการจัดทำงบประมาณ ส่งให้เจ้าหน้าที่งบประมาณ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ข้อ 8 , 22 , และ 23) เมื่อแต่ละหน่วยงาน (กองหรือฝ่าย) ได้รับหนังสือจากเจ้าหน้าที่งบประมาณ ให้พิจารณาแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้วางไว้ในส่วนที่หน่วยงานของตนรับผิดชอบ งบประมาณ ค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นรายจ่ายประจำ รายจ่ายเพื่อการลงทุน เสนอให้เจ้าหน้าที่งบประมาณ กรณีหน่วยงานที่มีรายได้ให้ประมาณการรายรับให้ด้วย และให้หัวหน้าหน่วยงาน คลังรวบรวมรายงานการเงินและสถิติต่างๆ ได้แก่ รับจริง จ่ายจริง ย้อนหลัง 3 ปี งบแสดงฐานะการคลังของทุกหน่วยงาน ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณด้วย เจ้าหน้าที่งบประมาณรวบรวมรายละเอียดที่ได้รับจากกองหรือฝ่ายต่างๆ เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่าย จัดทำเป็น ข้อมูลเบื้องต้นเสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อพิจารณา เมื่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติให้ตั้งงบประมาณขอใดแล้ว เจ้าหน้าที่งบประมานนำยอดเงินและรายการที่ได้รับอนุมัติขั้นต้นจากผู้บริหารท้องถิ่นนั้น จัดทำเป็นร่างงบประมาณตามรูปแบบงบประมานรายจ่ายตามแบบที่กรมการปกครองกำหนด เสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างงบประมาณรายจ่ายต่อสภาท้องถิ่นภายในวันที่ 15 สิงหาคม และเข้าสู่กระบวนการการตรากฎหมายท้องถิ่น (ข้อบัญญัติ /เทศบัญญัติ / ข้อบังคับ แล้วแต่กรณี) ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

2.13.2 การตั้งงบประมาณรายจ่ายในหมวดต่างๆ หลักการพิจารณาตั้งงบประมาณรายจ่ายหมวดต่างๆของแต่ละหน่วยงาน (กองหรือฝ่าย) ให้พิจารณาตั้งตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1) รายจ่ายงบกลาง ประกอบด้วย ค่าชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย รายจ่ายตามข้อผูกพัน เงินสำรองจ่าย เงินงบประมาณรายจ่ายทั่วไปตั้งช่วยเหลืองบประมาณเฉพาะการเงินค่าทำศพ ค่าชำระเงินกู้และดอกเบี้ย ให้หน่วยงานคลังตรวจสอบสัญญาเงินกู้ ตั้งงบประมาณส่งใช้เงินกู้ให้ตรงตามสัญญา

2) รายจ่ายตามข้อผูกพัน เป็นรายจ่ายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผูกพันตามกฎหมาย ที่ต้องตั้งงบประมาณให้หน่วยงานอื่น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการจัดจราจร ตั้งจ่ายโดยพิจารณาจ่ายจากเงินค่าปรับตามกฎหมายจราจรทางบก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของตำรวจจราจรที่ได้วางแผนไว้ และขอให้ท้องถิ่นสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาความสงบเรียบร้อยเกี่ยวกับการจราจร และเป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรง เช่น สัญญาณไฟ ทาสี คีเส้น เป็นต้น สำหรับค่าใช้จ่ายที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์โดยตรง เช่น รถจักรยานยนต์ เสื้อสะท้อนแสง เป็นต้น ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน จึงตั้งงบประมาณได้ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0313.4 / ว 3203 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2539

3) เงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ก.บ.ท.) โดยตั้งจ่ายในอัตราร้อยละสองของรายได้ประจำปีตามงบประมาณทั่วไป (ไม่รวมรายได้จากพันธบัตร เงินกู้ เงินที่มีผู้อุทิศให้ และเงินอุดหนุน)

4) เงินช่วยค่าครองชีพผู้บำเหน็จบำนาญราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีใช้ตำแหน่งครู

5) เงินสมทบกองทุนประกันสังคม ให้คำนวณตามพระราชบัญญัติประกันสังคม

6) ค่าบำรุงสันตินิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย โดยพิจารณาจากรายรับจริงประจำปีที่ผ่านมา ยกเว้นเงินกู้ เงินจ่ายขาด เงินสะสม และเงินอุดหนุนทุกประเภท จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละเศษหนึ่งส่วนหกของรายรับดังกล่าว แต่ทั้งนี้ไม่เกิน 750,000 บาท

7) เงินสำรองจ่าย เป็นรายจ่ายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งไว้ในกรณีที่ทำเป็นตามความเหมาะสม ซึ่งการอนุมัติให้ใช้จ่ายเป็นอำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้หน่วยงาน (กองหรือฝ่าย) ที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินชี้แจงเหตุผลของความจำเป็น ความเสียหายแก่ส่วนราชการอย่างไร หรือประชาชนได้รับความเดือดร้อน หากไม่รีบดำเนินการแก้ไข ปัญหาไว้ในคำขออนุมัติผู้บริหารส่วนท้องถิ่นด้วย

8) เงินที่งบประมาณรายจ่ายทั่วไปตั้งช่วยเหลืองบประมาณเฉพาะการ จะมีได้ในกรณีที่งบประมาณไม่เพียงพอที่จะบริหารงานด้วยตัวเองได้ จึงต้องให้งบทั่วไปตั้งช่วยเหลือ และงบประมาณมีความจำเป็นต้องใช้ ยกเว้นกรณีงบประมาณเฉพาะการสถาน ธานานุบาล จะช่วยได้เฉพาะเงินกู้เงินเพื่อก่อสร้างอาคารสถานธานานุบาลครั้งแรกเท่านั้น

9) เงินค่าทำศพ ตั้งไว้เพื่อจ่ายเป็นค่าทำศพของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิได้รับตามกฎหมายทุกกอง ทุกฝ่าย โดยตั้งเป็นยอดรวมไว้ที่งบกลางนี้แห่งเดียว

2.13.3 หมวดเงินและค่าจ้างประจำ

1) เงินเดือน หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้บริหาร พนักงานของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท โดยมีอัตรากำหนดไว้แน่นอนในบัญชีกำหนดจำนวน ตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนประจำปีที่ได้ตรวจสอบยืนยันว่าถูกต้องแล้ว และรวมตลอดถึงเงินที่ กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้จ่ายในลักษณะเงินเพิ่มอื่นๆที่จ่ายควบกับค่าจ้าง

2) ค่าจ้างประจำ หมายความว่า เงินที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ ลูกจ้างของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะประจำ โดยมีกรอบอัตราค่าจ้างและ จำนวนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด รวมตลอดถึงที่จ่ายควบกับค่าจ้างให้หน่วยงานต่างๆ งบประมาณการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างประจำตามจำนวนพนักงาน และลูกจ้าง ประจำที่ปฏิบัติ หมวดค่าจ้างชั่วคราว หมายความว่า เงินที่จ่ายเป็นค่าแรงสำหรับการทำงานปกติแก่ลูกจ้างชั่วคราว ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีระยะเวลาการจ้างไม่เกิน 1 ปี โดยมีกรอบอัตราค่าจ้างและ จำนวนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้หน่วยงานต่างๆ งบประมาณการตั้งจ่าย ค่าจ้างชั่วคราว ตามจำนวนลูกจ้างชั่วคราวที่ปฏิบัติงานอย่างประหยัดและเหมาะสมกับภารกิจหน้าที่

3) หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าตอบแทน หมายความว่า เงินที่ จ่ายตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ค่าใช้สอย หมายความว่า รายจ่าย เพื่อให้ได้ซึ่งมาบริการใดๆ (นอกจากบริการสาธารณูปโภค) รายจ่ายเกี่ยวกับการรับรอง และพิธี การ และรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่นๆ ค่าวัสดุ หมายความว่า รายจ่ายเพื่อซื้อแลกเปลี่ยน จ้างทำ ทำเอง หรือกรณีอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่ง กรรมสิทธิ์ในสิ่งของ ค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งต้องชำระพร้อมกับค่าสิ่งของเช่นค่าสิ่งของ เช่น ค่าขนส่ง ค่าภาษี ค่าประกัน ค่าติดตั้ง ฯลฯ ให้เบิกในรายจ่ายค่าวัสดุ

4) หมวดสาธารณูปโภค หมายความว่า รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่ง บริการ สาธารณูปโภค เช่น ค่าประปา ไฟฟ้า หมวดเงินอุดหนุน เงินอุดหนุน ได้แก่ เงินที่จ่ายให้องค์กร อื่นและเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย โดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้ดำเนินการเอง

5) **หมวดรายจ่ายอื่น** หมายความว่า รายจ่ายต่างๆซึ่งไม่สามารถจัดเข้าหมวดรายจ่ายหมวดหนึ่งหมวดใดข้างต้นได้

6) **หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง** ครุภัณฑ์ หมายความว่า รายจ่ายเพื่อซื้อ แลกเปลี่ยน จ้างทำ ทำเองหรือกรณีอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่ง กรรมสิทธิ์ในสิ่งของที่มีลักษณะคงทนถาวร มีอายุการใช้งานในระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป และมีราคาหน่วยหนึ่ง หรือ ชุดหนึ่งเกิน 5,000 บาท หรือ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประกอบดัดแปลง หรือต่อเติมสิ่งของตามข้อ 1 เพื่อให้มีสภาพหรือประสิทธิภาพดีขึ้น และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งต้องชำระพร้อมกับสิ่งของ เช่น ค่าขนส่ง ค่าประกันภัย ค่าติดตั้ง ฯลฯ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง หมายความว่า รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดิน และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ซึ่งติดอยู่กับที่ดิน และสิ่งก่อสร้างต่างๆที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปรับปรุงที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง ซึ่งมีใช้เป็นการซ่อมแซมตามปกติ

อนึ่ง การพิจารณาตั้งงบประมาณรายจ่ายแต่ละหมวดแต่ละประเภทให้ถือปฏิบัติตามบัญชีการจำแนกประเภทรายจ่ายที่กรมการปกครองกำหนดไว้โดยเคร่งครัด โดยใช้ชื่อหมวดและประเภทตามบัญชีดังกล่าว การกำหนดประเภทใหม่เป็นอำนาจของกรมการปกครอง เท่านั้น

2.13.4 การจำแนกแผนงานและรวมกลุ่มงานประจำ เจ้าหน้าที่งบประมาณ

จะรวบรวมข้อมูลที่ได้รับความคิดเห็นจากผู้บริหารแล้ว นำมาวิเคราะห์ตามหมวดรายรับ รายจ่าย ดังที่กำหนดไว้ข้างต้น และวิเคราะห์ถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินงานตามที่ได้ประมาณการไว้ บรรจุลงตามแผนงานตามระบบงบประมาณที่กรมการปกครองกำหนดให้ท้องถิ่นทุกรูปแบบใช้ร่วมกัน ตามภารกิจที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติจำแนกเป็น 4 ด้าน 12 แผนงาน 36 งาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านบริหารทั่วไป

(1) **แผนงานบริหารงานทั่วไป** ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานวางแผนสถิติและวิชาการ งานบริหารงานคลัง

(2) **แผนงานการรักษาความสงบภายใน** ได้แก่ งานบริหารทั่วไป เกี่ยวกับการรักษาความสงบภายใน งานเทศกาล งานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและระงับอัคคีภัย

2) ด้านบริการชุมชนและสังคม

(1) **แผนงานการศึกษา** ได้แก่ งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา งานระดับก่อนวัยเรียนและประถมศึกษา งานระดับมัธยมศึกษา งานศึกษาไม่กำหนดระดับ

(2) **แผนงานสาธารณสุข** ได้แก่ งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการสาธารณสุข งานโรงพยาบาล งานบริการสาธารณสุขและงานสาธารณสุขอื่น งานศูนย์บริการสาธารณสุข

(3) แผนงานสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับ การสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

(4) แผนงานเคหะและชุมชน ได้แก่ งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับ การเคหะและชุมชน งานไฟฟ้าถนน งานสวนสาธารณะ งานกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล งานบำบัดน้ำเสีย

(5) แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน

(6) แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ ได้แก่ งานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ งานกีฬาและนันทนาการ งานศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น งานวิชาการวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

3) ด้านการเศรษฐกิจ

(1) แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา ได้แก่ งานบริหารทั่วไป เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและการโยธา งานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

(2) แผนงานการเกษตร ได้แก่ งานส่งเสริมการเกษตร งานอนุรักษ์ และป่าไม้

(3) แผนงานการพาณิชย์ ได้แก่ งานกิจการสาขานานาบาท งานกิจการการประปา งานการตลาด งานโรงฆ่าสัตว์

4) ด้านการดำเนินงานอื่น ได้แก่ แผนงานงบกลาง ประกอบด้วย ด้านบริหารทั่วไป เช่น แผนงานบริหารงานทั่วไป แผนงานการรักษาความสงบภายใน ยอดเงินที่ปรากฏในการตั้งงบประมาณ ด้านนี้ จะบ่งชี้ถึงภารกิจในแนวทางการบริหารกิจการต่างๆ ไปของ ท้องถิ่น และการป้องกันหรือการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งมักจะเป็นภารกิจของสำนักปลัด ด้านบริการชุมชนและสังคม เช่น แผนงานการศึกษา แผนงานสาธารณสุข แผนงานสังคม สงเคราะห์ แผนงานเคหะและชุมชน แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แผนงานการศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ ยอดเงินที่ปรากฏในการตั้งงบประมาณด้านนี้ จะบ่งชี้ถึงภารกิจในการ ให้บริการชุมชนแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตท้องถิ่นตามหน้าที่ของท้องถิ่น ซึ่งมักเป็นภารกิจของกองหรือฝ่ายศึกษา และกองกรณีฝ่ายสาธารณสุข หรือกองฝ่ายช่าง กรณีสร้าง ถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการคมนาคมภายในตรอกซอย ด้านการเศรษฐกิจ เช่น แผนงานอุตสาหกรรม และการโยธา แผนงานการเกษตร แผนงานการพาณิชย์ ยอดเงินที่ปรากฏในการตั้งงบประมาณ ด้านนี้ จะบ่งชี้ถึงภารกิจหรือแนวทางในการที่จะมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่นซึ่งมักจะเป็น ภารกิจของกองหรือฝ่ายช่างใน การแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบถึงเศรษฐกิจ เช่น ก่อสร้างถนนสาย

หลักได้ รวมถึงการจัดตลาดสดให้ประชาชนได้ค้าขายและเป็นรายได้ของท้องถิ่นด้วย และด้านการดำเนินการอื่น ประกอบด้วยงานงบกลางซึ่งท้องถิ่นตั้งงบประมาณ ไว้เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายในการที่ท้องถิ่นมีความผูกพันตามกฎหมายที่ต้องจ่าย สารองไว้ใช้จ่ายในกรณีที่จำเป็น เป็นภารกิจที่สำนักปลัดรับผิดชอบบริการจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร การบริหารของ อบต. มีการบริหารรูปแบบกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น มีโครงสร้างการบริหารงาน 2 ส่วนคือ สภา อบต. ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และมีคณะกรรมการบริหาร อบต. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ในการกำหนดอัตราค่าจ้างพนักงานส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับชั้นของ อบต. ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ตามการจัดเก็บรายได้พื้นที่ และจำนวนประชากร อบต. ต้องจัดทำแผนพัฒนา 3 ประเภท คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี อบต. มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3. การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2543 :3-11) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

3.1 แนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดหลักการสำคัญ 3 ด้าน คือ

3.1.1 ด้านความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง

3.1.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจกิจการของตนเองได้มากขึ้น โดยปรับบทบาทและภารกิจของราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาคและเพิ่มบทบาทให้ส่วนท้องถิ่นเข้าดำเนินการแทน โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบาย และด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น ให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3.1.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความ โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

3.2 การกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

3.2.1 การกิจการเป็นการดำเนินการเข้าซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการกิจการที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 4 ปี

3.2.2 การกิจการที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี

3.2.3 การกิจการเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี การพิจารณาถ่ายโอนการกิจการตามแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ครอบคลุมงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับความมั่นคง การต่างประเทศ และการเงินการคลังของประเทศ พิจารณาจากภารกิจของส่วนราชการเป็นหลัก การถ่ายโอนคำนึงถึงผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก งานที่ครอบคลุมหลายจังหวัด อาจทำความตกลงดำเนินการร่วมกันได้ การพิจารณาความพร้อม รายได้ บุคลากร จำนวน ประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน คุณภาพในการบริการและประสบการณ์ทางการบริหาร ตลอดจนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพการถ่ายโอน ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัด เป็นการลงทุนที่มีขนาดที่เหมาะสม มุ่งให้ประชาชนพึงได้รับบริการที่รวดเร็ว มีคุณภาพตรงตามความต้องการ โดยโอนทั้งภารกิจ งบประมาณ และบุคลากรในช่วงเวลาที่กำหนด และไม่จำเป็นต้องโอนพร้อมกัน การจัดรูปแบบโครงสร้างเพื่อรองรับการถ่ายโอนต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้าง และวิธีการให้เป็นไปในลักษณะเดียวกันมากที่สุด โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีระบบกำกับดูแลจากรัฐ ต้องปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับภารกิจที่ถ่ายโอน ช่วงแรกจะเป็นการกิจการเกี่ยวกับการยกระดับและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน

3.3 รูปแบบการถ่ายโอนภารกิจ

3.3.1 ภารกิจที่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง แบ่งเป็น

3 ประเภท คือ

- 1) ภารกิจที่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการหรือผลิตบริการ
สาธารณะเอง
- 2) ภารกิจที่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับห้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- 3) ภารกิจที่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแต่ห้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นซื้อบริการจากภาคเอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือห้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นอื่น

3.3.2 ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ

3.3.3 ภารกิจที่รัฐยังคงดำเนินการอยู่แต่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจะ ดำเนินการได้

3.4 ระยะเวลาการถ่ายโอน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
2543 : 10-11)

3.4.1 ระยะที่ 1 ระยะเวลา 1-4 ปี (พ.ศ. 2544-2547) โดยห้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการได้และแล้วเสร็จภายใน 4 ปี โดยเป็น การถ่ายโอนตาม
มาตรา 30 (1) ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่ห้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งระบุไว้ว่า ให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะ
ที่รับดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน
กำหนดเวลา ได้แก่ ภารกิจที่เป็นการดำเนินการค้าซื้อระหว่างรัฐและห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตของห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้น
ภายในสี่ปี และภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตของห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระทบถึง
ห้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี

3.4.2 ระยะที่ 2 ระยะเวลา 1- 10 ปี (พ.ศ. 2544 – 2553) เป็นการถ่ายโอนเนื่องจาก
การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะของห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่าง
กัน ในระยะ 10 ปี ตามมาตรา 30 (2) ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย
อำนาจ ให้แก่ห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

3.5 ภารกิจที่รัฐต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 6 ด้าน คือ

3.5.1 **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ได้แก่ การคมนาคมและการขนส่งทางบก ทางน้ำ ด้านสาธารณูปโภค แหล่งน้ำ/ระบบประปาชนบท ด้านสาธารณูปการ การจัดให้มีตลาด การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง การผังเมือง การควบคุมอาคาร

3.5.2 **ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต** ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ งานสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส นันทนาการการส่งเสริมการศึกษา การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา การจัดการศึกษาในระบบและการจัดการนอกระบบ การสาธารณสุข การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล และการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย

3.5.3 **ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย** ได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคสิทธิเสรีภาพของประชาชนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.5.4 **ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว** ได้แก่ การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุน การพาณิชยกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว

3.5.5 **ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม** ได้แก่ การคุ้มครองดูแลบำรุงรักษาใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ การดูแลรักษาที่สาธารณะ

3.5.6 **ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น** ได้แก่ การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ

3.6 การถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549 (ข) : 1-2) ระบุว่า ลักษณะของภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรที่จะถ่ายโอน มี 2 ประเภท คือ เลือกลงโดยอิสระ และหน้าที่ที่ต้องทำ มีภารกิจที่ต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 ด้าน จำนวน 11 ภารกิจ ดังนี้

3.6.1 ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต มี 9 ภารกิจ คือ

- 1) การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- 3) การบริการข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- 4) การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ (ภารกิจนี้อยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมาย)

6) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร

8) การรวบรวมและพัฒนากลุ่ม

9) การกระจายพันธุ์

3.6.2 ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
มีภารกิจที่ถ่ายโอน 1 ภารกิจ คือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน

3.6.3 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
มีภารกิจที่ถ่ายโอน 1 ภารกิจ คือ การปรับปรุงฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (หมายเหตุ ภารกิจนี้กรมส่งเสริมการเกษตรขอยกเลิก เนื่องจากไม่ใช่ภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร) สำหรับภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ขณะนี้ยังถ่ายโอนไม่ได้เนื่องจากต้องแก้ไขระเบียบกระทรวงการคลัง

สรุปว่า ลักษณะภารกิจที่ถ่ายโอนของกรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นแบบเลือกทำโดยอิสระ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำงานร่วมกับรัฐ โดยรัฐสนับสนุนทางวิชาการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติ ยกเว้นภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการทั้งหมด กรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจที่จะต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจริงๆ ในขณะนี้เพียง 2 ด้าน 9 ภารกิจ และทุกภารกิจที่ถ่ายโอนของกรมส่งเสริมการเกษตร ไม่มีการโอนทรัพย์สินและบุคลากร

3.7 แนวทางการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามภารกิจที่รับถ่ายโอนจากกรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2547 : 1-51) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการรับถ่ายโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้ง 9 ภารกิจ สรุปได้ดังนี้

3.7.1 การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เมื่อ อปท. รับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรไปแล้ว อปท.มีหน้าที่ทำการสำรวจจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในระดับตำบล/หมู่บ้าน/รายครัวเรือน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1) การจัดทำทะเบียนเกษตรกร

(1) รับการอบรม/ชี้แจงเทคนิควิธีการจัดเก็บและปรับปรุงข้อมูลในทะเบียนเกษตรกรจากผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(2) การดำเนินการจัดทำทะเบียนเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กรณีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนใหม่ โดย ประสานงานกับ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล วางแผนการรับขึ้นทะเบียนและนัดหมายเกษตรกรที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน รับขึ้นทะเบียนตาม วัน เวลา สถานที่ที่กำหนด และตรวจสอบข้อมูลที่บ้านทักในแบบคำร้องส่งให้ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กลุ่มที่ 2 กรณีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนแล้วและต้องปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน โดย ประสานงานกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล วางแผนเตรียมการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลในทะเบียนเกษตรกรตาม วัน เวลา สถานที่ที่กำหนด และตรวจสอบข้อมูลในแบบที่กรอกส่งให้ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(3) ร่วมกับผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2) การจัดเก็บข้อมูลการเกษตรประจำตำบล

(1) รับฟังการชี้แจงการจัดเก็บข้อมูล คำนิยาม และคำอธิบายแบบจัดเก็บข้อมูลแบบต่างๆ จากเลขานุการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(2) นัดหมายเกษตรกรเพื่อสอบถามเป็นรายพีช รายครัวเรือน

(3) สอบถามข้อมูลการผลิตพีชในแต่ละช่วง ตามแบบที่กำหนดให้จากครัวเรือนเกษตรกรที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อแต่ละพีช ในกรณีที่ไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีแต่ละพีช หากเป็นเกษตรกรที่ปลูกพีชนั้นๆ ก็ให้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมด้วย

(4) รวบรวมแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วให้ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นประจำทุก 2 เดือน

(5) ร่วมกับผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากรวบรวม/ประมวลค่าข้อมูลในระดับหมู่บ้าน/ตำบลแล้ว

(6) ขอมรับข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว และใช้ข้อมูลร่วมกัน

3.7.2 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เมื่อ อปท. รับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรไปแล้ว อปท.มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1) สนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ ในการจัดกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

2) พิจารณากิจกรรมตามแผนพัฒนาการเกษตรที่เกิดจากชุมชน ในส่วนที่ ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ ให้ผนวกอยู่ในแผนของ อปท. และสนับสนุนงบประมาณ อื่นๆ ตามความเหมาะสม

3) เรียนรู้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยการ จัดกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3.7.3 การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของ อปท. ในการบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีขั้นตอนดังนี้

1) การจัดตั้งองค์กรและวางแผนการดำเนินงาน

(1) จัดตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารระดับตำบล ประกอบด้วย ผู้แทนจากหมู่บ้านต่างๆ เป็นกรรมการ เจ้าหน้าที่ของ อปท. เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และเจ้าหน้าที่รัฐด้านประชาสัมพันธ์ หรือสื่อมวลชน ท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา

(2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารระดับตำบล คือ วางระบบการปฏิบัติงาน การจัดหาและบริการข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของ ท้องถิ่น วางแผนดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผน และติดตามประเมินผล

2) การบริหารจัดการข้อมูล

(1) สำรวจ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของเกษตรกรและพื้นที่ รวมทั้งสถานการณ์เกษตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปความต้องการข้อมูลข่าวสารของพื้นที่

(2) กำหนดกรอบ / ประเด็นของข้อมูลข่าวสารที่จะให้บริการและ เผยแพร่แก่เกษตรกรในพื้นที่ ทั้งนี้ ข้อมูลการเกษตรที่สำคัญ ประกอบด้วย สถานการณ์สินค้า เกษตรที่สำคัญ เทคโนโลยีการเกษตรที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่เหมาะสม สำหรับการประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น ราคาสินค้า/ราคาปัจจัยการผลิต แหล่งจำหน่ายผลผลิต การเกษตร แหล่งความรู้/สถานที่ดูงานในพื้นที่ สถิติ/สถานการณ์การเกษตรที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ศัตรูพืชระบาด เป็นต้น

(3) คัดเลือกบุคคลในท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้สื่อข่าวเกษตรของชุมชน ทั้งนี้อาจมีการแบ่งสายตามสาขาอาชีพหลักด้านการเกษตรของพื้นที่ หรือตามจำนวนหมู่บ้านแล้วแต่กรณี

(4) ผู้สื่อข่าวเกษตร ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่น ภูมิปัญญาเกษตร และสถานการณ์การเกษตรของพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ

(5) ผู้สื่อข่าวเกษตร รายงานสถานการณ์การเกษตรที่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่แก่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องเตรียมการป้องกันแก้ไข

(6) ผู้สื่อข่าวเกษตร จัดทำทะเบียนทรัพยากรการสื่อสารในท้องถิ่น เช่น สื่อมวลชนท้องถิ่น หอกระจายข่าว เกษตรกรดีเด่น แหล่งดูงาน รวมถึงสื่อบุคคลและสถานที่ที่เหมาะสมจะเป็นเครือข่ายในการเผยแพร่ เช่น อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ที่ทำการ องค์กรบริหารส่วนตำบล ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น

3) การให้บริการข้อมูลข่าวสารและจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์

(1) จัดหาสถานที่เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่น ทั้งนี้ควรเป็นที่เดียวกันกับที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสะดวกในการติดต่อขอรับบริการ ณ จุดเดียว (One Stop Service)

(2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการบริการข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น บอร์ดข้อมูล เครื่องถ่ายเอกสาร กล้องถ่ายรูป คอมพิวเตอร์ และระบบ Internet เป็นต้น

(3) จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้มาติดต่อ โดยช่วยสืบค้นข้อมูลและประมวลคำถามที่ได้รับจากการสอบถาม เพื่อจัดหาข้อมูลมาบริการเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

(4) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหา รวบรวมและจัดทำข้อมูล สื่อในรูปแบบที่สะดวกต่อการให้บริการ เช่น เพิ่มข้อมูล ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด จัดนิทรรศการ บอร์ดข้อมูลข่าวสาร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลใหม่ๆที่น่าสนใจอย่างสม่ำเสมอ จัดส่วนบริการรับชมสื่อโทรทัศน์ บริการ แจกจ่าย ให้อิมสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร และสื่อทัศนต่างๆ

(5) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับฤดูกาล และความต้องการของท้องถิ่นผ่านทางสื่อมวลชนท้องถิ่น เช่น สถานีวิทยุท้องถิ่นและหอกระจายข่าว โดยการจัดรายการประจำ หรือฝากข้อมูลข่าวสารไปเผยแพร่ รวมทั้งการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จ หรือประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ และเผยแพร่คำแนะนำทางวิชาการเกษตรต่างๆ โดยจัดเป็นรายการประจำ มีเวลาเผยแพร่ที่แน่นอน สม่ำเสมอ

(6) สนับสนุนข้อมูลข่าวสารและสื่อที่เหมาะสมแก่เครือข่ายการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งสื่อบุคคล เช่น ผู้ประกาศหรือกระจายข่าว อาสาสมัคร ประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน และเผยแพร่ ณ สถานที่ที่เหมาะสมเป็นเครือข่ายในการเผยแพร่ เช่น ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น

4) การติดตามผลการดำเนินงาน

(1) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารประจำตำบล/ผู้สื่อข่าวเกษตร/เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่น ร่วมกันติดตามผลการรับข่าวสาร ทั้งการมาขอรับบริการ ณ ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของชุมชนและการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ตลอดจนรับฟังปัญหา ความต้องการข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยอาจสุ่มสอบถามในประเด็นหลักๆ คือ การรับฟัง ความเข้าใจ ความเป็นประโยชน์ของเนื้อหา การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ความต้องการข้อมูลข่าวสารอื่นๆของชุมชน

(2) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารระดับตำบล จัดประชุมในลักษณะประชาคม เพื่อนำผลที่ได้จากการติดตามและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการและกำหนดทิศทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการบริการข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสม

3.7.4 การปฏิบัติการรวบรวม ส่งเสริม พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อ อปท. รับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว อปท.มีหน้าที่รวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1) การเตรียมการ

(1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แจ้งความประสงค์เข้าร่วมการถ่ายโอนภารกิจ

(2) ร่วมกันในการวางระบบการดำเนินงาน

(3) อบต. มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเข้ารับการอบรม

(4) อบต. ร่วมกับเลขานุการศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล วางแผนปฏิบัติงานตามภารกิจการถ่ายโอน

2) การเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1) อบต. ร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดเวทีชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมเกษตร

(2) อบต. สํารวจรายละเอียดภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมเกษตร

3) การศึกษา วิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1) ชุมชน อบต. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯร่วมกันคัดเลือกเกษตรกรที่จะทำการศึกษาวิจัย

(2) อบต. เลขานุกรศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกษตรกรที่ร่วมวิจัยเข้าร่วมการอบรม

(3) เกษตรกรทำการศึกษาวิจัย

(4) อบต. เลขานุกรศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกรและร่วมสรุปผลการศึกษาวิจัย

4) การพัฒนาทดสอบภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1) ชุมชน อบต. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯร่วมกันคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมการพัฒนา

(2) เกษตรกรบันทึกผลการทดสอบ

(3) อบต. เลขานุกรศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกษตรกร ร่วมสรุปผลการพัฒนาทดสอบ

5) การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1) อบต. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯร่วมกันคัดเลือกภูมิปัญญาที่ประสบความสำเร็จในการใช้เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

(2) จัดเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบไปศึกษาดูงานภูมิปัญญาที่ได้จากข้อ 5.1

(3) อบต. ติดตามเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.7.5 การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช เมื่อ อปท. รับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว อปท. มีหน้าที่ที่จะต้องบริหารจัดการสำรวจศัตรูพืชหลักของพื้นที่ มีการประกาศเตือนและวางแผนให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1) ชี้แจงทำความเข้าใจ และผลที่ได้รับจากการดำเนินการสำรวจ จัดให้มีการชี้แจงถึงรูปแบบภารกิจที่จะมีการดำเนินการในพื้นที่ และเมื่อดำเนินการตามภารกิจนี้แล้วประชาชนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

2) คัดเลือกและ/หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ คัดเลือกเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรับภารกิจนี้โดยตรง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นี้ควรมีความสามารถในการคำนวณบ้าง และไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางการเกษตร แต่ถ้าสามารถหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถทางการเกษตรด้วยจะทำให้การดำเนินงานภารกิจนี้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3) **คัดเลือกชนิดพืชหลักที่ต้องการดำเนินการ** ประสานกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล เพื่อจัดการประชุมเพื่อคัดเลือกชนิดพืชที่เป็นพืชหลักในพื้นที่ เพื่อดำเนินการสำรวจ การระบาดของศัตรูพืช เตือนการระบาดและให้ความช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเลือกชนิด พืชในปีแรกๆ ไม่จำเป็นต้องเลือกหลายชนิดพืช หรือทุกชนิดพืชที่ผลิตในพื้นที่ อาจพิจารณาพืช จากข้อพิจารณาดังนี้ คือ ปลูกมากในพื้นที่ สร้างรายได้หลักแก่ประชาชนในพื้นที่ มีการเข้าทำลาย ของศัตรูพืชเป็นประจำ และมีเกษตรกรให้ความร่วมมืออาสาสมัครเข้าร่วมการสำรวจ

4) **รับสมัครเกษตรกรอาสาสมัครสำรวจศัตรูพืช** รับสมัครหรือคัดเลือก เกษตรกรผู้ผลิตพืชที่กำหนดจะทำการสำรวจการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจำนวนเกษตรกรที่ดำเนินการ สำรวจ ควรจะให้มีการกระจายอยู่ทั่วไป สามารถเป็นตัวแทนของพื้นที่ปลูกได้ หรืออย่างน้อยหมู่บ้าน ละ 1 ราย เกษตรกรอาสาสมัครนี้จะเป็นกลุ่มๆ ตามชนิดพืชที่ดำเนินการอย่างน้อย 5 รายต่อ 1 ชนิดพืช อย่างไรก็ตาม จะได้มีการกำหนดจำนวนเกษตรกรอาสาสมัครต่อขนาดพื้นที่ครอบคลุม ต่อไป

5) **จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล**

(1) อปท. ประสานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ของกรม ส่งเสริมการเกษตรในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แจกชนิดพืชที่ คัดเลือก เพื่อให้สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการฯ ดำเนินการจัดเตรียมทำคู่มือ การสำรวจ และแบบสำรวจ ให้เฉพาะเจาะจงกับชนิดพืชที่เลือกดำเนินการและเตรียมความพร้อม ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่ อปท. ดำเนินการจัดให้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. ที่รับผิดชอบกิจกรรม และเกษตรกรอาสาสมัครเป็นรายพืช

(2) อปท. กำหนดวันจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร ศัตรูพืชที่ สำคัญ วิธีการสำรวจ การวิเคราะห์ผลสำรวจ และการเตือนการระบาด ประสานไปยังสำนักงาน เกษตรอำเภอเพื่อจัดเตรียมวิทยากร การดำเนินการจัดฝึกอบรม จะเป็นบทบาทของ อปท. ซึ่ง จะต้องมีการจัดเตรียมคู่มือการสำรวจ แบบสำรวจ และวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการสำรวจบางชนิด ก่อนวันฝึกอบรม

6) **การสำรวจและวิเคราะห์ผลการสำรวจ** เมื่อเจ้าหน้าที่ อปท. ที่รับผิดชอบ และเกษตรกรอาสาสมัคร เข้าใจในรูปแบบของการดำเนินการสำรวจแล้ว ให้ อปท. กำหนดวัน เริ่มต้นในการสำรวจ รูปแบบและวิธีการสำรวจขึ้นอยู่กับชนิดพืช การสำรวจนั้นเกษตรกร อาสาสมัครจะทำการสำรวจและกรอกลงในแบบสำรวจทุกสัปดาห์จัดส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. ที่รับผิดชอบภารกิจ เป็นผู้วิเคราะห์ผลสำรวจ

7) ประกาศเตือนการระบาด และวางแผนการให้ความช่วยเหลือ ข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วนั้น จะนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

(1) ประกาศให้เกษตรกรทราบความเคลื่อนไหวของศัตรูพืช ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการควบคุมศัตรูพืชไม่ให้ก่อให้เกิดความเสียหาย

(2) ในกรณีที่มีแนวโน้มการระบาดรุนแรงขึ้น อาจต้องมีการประกาศเตือนการระบาด ให้ประสานกับศูนย์บริหารศัตรูพืชให้การสนับสนุนเทคโนโลยีหรือสารชีวภาพในการควบคุมศัตรูพืช ซึ่งวิธีการประกาศเตือนนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละ อปท. จะพิจารณาเลือกดำเนินการ เพื่อให้เกษตรกรทั่วไปที่ปลูกพืชนั้นๆ ได้วางแผนรับสถานการณ์ได้ทัน

(3) ข้อมูลผลการวิเคราะห์เป็นรายปี จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนการให้ความช่วยเหลือในปีถัดไปได้ ทั้งในด้านการเตรียมพร้อมข้อมูล เทคโนโลยีการควบคุม การสำรวจสารเคมีในการควบคุมศัตรูพืช การผลิตสารชีวภาพต่างๆ และปัจจัยอื่นๆที่จำเป็น ในกรณีที่เกษตรกรดำเนินการแล้ว และไม่มั่นใจว่าผลการสำรวจศัตรูพืชของตนถูกต้องหรือไม่อย่างไร ขอให้เจ้าหน้าที่ อปท. ที่รับผิดชอบภารกิจ ประสานเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

8) การเพิ่มเติมชนิดพืชที่ดำเนินการ อปท. ที่ได้มีการสำรวจการระบาดของศัตรูพืชแล้ว และมีความต้องการที่จะเพิ่มชนิดพืชในการสำรวจให้ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.7.6 การปฏิบัติงานการฝึกอบรมอาชีพการเกษตร เมื่อ อปท. ประสงค์รับโอนภารกิจการฝึกอบรมอาชีพการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว อปท. มีหน้าที่ในการสำรวจหาความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพ ผู้ดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่ของ อปท. จะเป็นผู้เลือกหรือกำหนด โดยมุ่งเน้นไปที่สมาชิกของ อปท. มีความต้องการจะพัฒนาอาชีพหรือไม่ และความเหมาะสมของพื้นที่ที่จะพัฒนาอาชีพนั้น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลหรือความต้องการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อวางแผนการพัฒนาหรือส่งเสริมอาชีพ ดังนั้น ข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมควรเป็นข้อมูลที่มีจำนวนมากพอและมีความหลากหลายพอที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้กระจ่างชัดในทุกด้านของชุมชน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลหรือความต้องการ เป็นการนำข้อมูลในขั้นที่ 2 มาเรียบเรียงและจัดเป็นกลุ่ม โดยเริ่มจากการลำดับเหตุการณ์ พิจารณารวมในแง่ของระบบการผลิต มุมมองด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม

4) การสังเคราะห์ข้อมูลหรือความต้องการ เป็นขั้นตอนการนำกลุ่มย่อยต่างๆ ของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพิจารณาถึงความหมายของแต่ละหน่วยย่อย และหาความเป็นไปได้ในการนำแต่ละหน่วยย่อยมาสัมพันธ์ต่อกัน และสังเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลง และผลที่ได้รับรวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ประเด็นที่ควรพิจารณาในการสังเคราะห์ข้อมูลคือ ควรเริ่มต้นสังเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้น และท้ายที่สุด แง่มุมของการสังเคราะห์ควรจะได้อภิปรายไปถึง กลยุทธ์ที่เป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกรด้วย

5) การนำเสนอข้อมูลหรือความต้องการ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการดำเนินการที่สำคัญที่สุด การนำเสนอข้อมูลควรมีประเด็นต่างๆ ที่สำคัญครอบคลุมทั้งหมด โดยทั่วไปจะนำเสนอโดยแจกแจงและลำดับเหตุการณ์ แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ทั้งสาเหตุและผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ในชุมชนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากสังคมภายนอกแล้ววงผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนอย่างไรบ้าง

เมื่อเจ้าหน้าที่ อปท. ได้ข้อมูลและมีการนำเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรของชุมชน โดยเสนอให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อวางแผนจัดการฝึกอบรมต่อไป

3.7.7 การปฏิบัติการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่ม ส่วนที่ อปท. ดำเนินการมีดังนี้

- 1) ทำการสำรวจหาปัญหาความต้องการของเกษตรกร
- 2) ดำเนินการคัดเลือกแกนนำในการรวมกลุ่ม
- 3) จัดเวทีแกนนำเกษตรกร
- 4) ร่วมกระตุ้นแกนนำในการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ
- 5) รวบรวมเกษตรกรที่มีปัญหาความต้องการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เรียนรู้
- 6) จัดการอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การจัดการและ

การตลาด

- 7) แนะนำบรรณรักษ์ให้สมาชิกกลุ่มร่วมออมทรัพย์หรือลงหุ้นเป็นทุน

ดำเนินการ

8) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มรายได้ของสมาชิก

9) จัดตั้งคณะประเมินผลและดำเนินการประเมินผล

3.7.8 ด้านการกระจายพันธุ์ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ถ่ายโอนภารกิจให้ อปท. ดำเนินการด้านการกระจายพันธุ์ในส่วนของ การสำรวจความต้องการของเกษตรกร ทั้งด้าน พันธุ์พืชและความรู้ด้านพืชสวน เช่น ไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผัก เห็ด และสมุนไพร เป็นต้น มีวิธีการดำเนินงานและขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1) การส่งเสริมการปลูกไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อการบริโภคในท้องถิ่น อปท. ร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พิจารณาและดำเนินการสำรวจความต้องการปริมาณและ ชนิดพันธุ์พืช เพื่อจัดทำแปลงแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์ดีสู่เกษตรกร โดยผ่านความเห็นชอบ จากคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และรวบรวม ข้อมูลส่งที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อดำเนินการต่อไปในการประสานจัดหาพันธุ์พืชเพื่อจัดทำแปลง แม่พันธุ์เพื่อการขยายพันธุ์ดีสู่เกษตรกรต่อไป

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน อปท. ร่วมกับนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร ดำเนินการสำรวจความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวนของเกษตรกร เช่น การปลูกสร้างสวนไม้ผลและขยายพันธุ์พืช การปลูกพืชผักสวนครัว กล้วยไม้ การปลูก ไม้ดอกไม้ประดับและสมุนไพร เป็นต้น โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และรวบรวมข้อมูลส่งที่สำนักงาน เกษตรอำเภอเพื่อประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางและวาง แผนการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน

3.7.9 ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน ในการถ่ายโอนภารกิจ ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นลักษณะการดำเนินการร่วมกับภาครัฐซึ่งภารกิจของศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลดังกล่าว คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านกำหนดไว้ 4 ภารกิจ โดย ในแต่ละภารกิจมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1) การจัดตั้งศูนย์และการให้บริการ

(1) ประชุมชี้แจงบทบาทภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากภาครัฐ แก่ คณะกรรมการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทที่จะได้รับมอบหมาย

(2) การสำรวจและจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตรให้เป็นปัจจุบันอยู่ ตลอดเวลา เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โดยรัฐเป็นพี่เลี้ยงในการ ให้ คำปรึกษา ดังนี้

ก. คัดเลือกผู้นำชุมชนและแบ่งกลุ่มดำเนินการสำรวจเป็นรายครัวเรือนของเกษตรกรในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านการภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม

ข. รวบรวมข้อมูลและแบ่งกลุ่มตามสภาพปัญหาเพื่อประเมินปัญหา ศักยภาพ และกำหนดแนวทางพัฒนา

(3) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โดยให้ชุมชนแสดงศักยภาพการพัฒนาและความต้องการซึ่งประกอบด้วย 3 แผนหลัก ได้แก่ แผนการปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี และแผนการลงทุนทางธุรกิจ โดยดำเนินการร่วมกับภาครัฐ ดังนี้

ก. จัดเวทีชุมชนหรือจัดเสวนาในระดับหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าชุมชน ด้านการเกษตร เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ประมงและทางด้านเศรษฐกิจ-สังคม ให้ได้ข้อมูลว่ากิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงในส่วนไหนจะสร้างจุดถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร และจะลงทุนธุรกิจชุมชนได้อย่างไร สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาของตำบล

ข. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลประเมินปัญหาและศักยภาพจากการจัดเวทีชุมชน เพื่อใช้ในการประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ค. กำหนดแผนพัฒนาตำบล โดยอาศัยข้อมูลจากข้อ 2 ซึ่งประกอบด้วยแผนดังนี้ คือ แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร แผนลงทุนทางธุรกิจชุมชน และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร

ง. ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ประกอบด้านโครงการ/กิจกรรม

จ. ตรวจสอบความเป็นไปได้ทางเทคนิค วิชาการ รายได้ เงื่อนไข และข้อกำหนดของโครงการ แล้วเสนอทางเลือกแก่ชุมชน ทั้งนี้ โดยมีภาครัฐเป็นที่เคียงในการดำเนินการ

(4) การบริการข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นการสนับสนุนด้านการบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งทางด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง และรวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งประกอบด้วย

ก. เอกสารสิ่งพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่หรือคู่มือปฏิบัติที่เกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตทางการเกษตรในด้านต่างๆ โดยแยกเป็น ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมงและด้านแปรรูป โดยจัดอยู่ในตู้หรือชั้นหนังสือและบอร์ดคิดฝ่า แสดงตัวอย่างเอกสาร

ข. เทปวีดีโอและซีดี เป็นเทปวีดีโอและซีดีที่เกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตทางการเกษตรในด้านต่างๆ โดยแยกเป็น ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมงและด้านแปรรูป โดยจัดอยู่ในตู้หรือชั้นหนังสือและบอร์ดคิดฝ่า แสดงตัวอย่างเอกสาร

ค. ตารางกำหนดการถ่ายทอดความรู้ แสดงถึงโปรแกรมการให้บริการความรู้ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย ข้อมูล หัวข้อความรู้ กำหนดเวลา สถานที่ หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการ (วิทยากร) ในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ แสดงข้อมูลในรอบเดือน ได้แก่ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติในฟาร์มสาธิต ของศูนย์บริการฯ การฝึกอบรมระยะสั้น และกิจกรรมโรงเรียนเกษตรกร โดยนำเสนอด้วยไวท์บอร์ดคิดข้างฝ่า

ง. แผนผังเครือข่ายการเรียนรู้ แสดงข้อมูลเครือข่ายการเรียนรู้ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย ข้อมูลสถานที่ เนื้อหาสาระความรู้ที่ให้บริการและหน่วยงานหรือผู้ให้บริการ ประกอบด้วย ฟาร์มสาธิตของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และของส่วนราชการต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงสถาบัน สถานีหรือศูนย์ทดลองฯของภาครัฐและเอกชนในบริเวณใกล้เคียง

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- (1) ดำเนินการออกแบบและวิธีการสำรวจความต้องการเทคโนโลยีการเกษตรของชุมชนโดยร่วมกับภาครัฐ
- (2) ดำเนินการสำรวจความต้องการเทคโนโลยีการเกษตรชุมชนโดยเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นสมาชิกและคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นผู้ดำเนินการสำรวจ
- (3) รวบรวมข้อมูลและแบ่งกลุ่มเป้าหมายความต้องการเทคโนโลยีเกษตร
- (4) จัดทำแผนถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้แก่ แผนการสาธิตแปรรูปผลผลิตการเกษตร และอบรมดูงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สอดคล้องและสนับสนุนแผนลงทุน โดยจัดการสาธิต อบรม ดูงานในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร สามารถนำความรู้ทักษะไปดำเนินการด้านอาชีพหลักของตำบลได้

ข. แผนถ่ายถอดเทคโนโลยีที่เกษตรกรต้องการเรียนรู้ในการทำ การเกษตร เช่น การจัดสาริต การอบรม เพื่อแก้ปัญหาในด้านการทำการเกษตรของตำบลตาม ข้อเสนอแนะความต้องการของชุมชน

(5) กำหนดวิธีการถ่ายถอดเทคโนโลยี ได้แก่ การจัดฝึกอบรม ทัศนศึกษา และจัดเอกสารทางวิชาการ

(6) ติดต่อประสานงานวิทยากรที่จะมาถ่ายถอดเทคโนโลยีในเรื่องนั้นๆ

(7) ดำเนินการถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรขั้นพื้นฐาน และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ที่ไม่ใช่ขั้นสูง) และสนับสนุนงบประมาณ โดยภาครัฐเป็นวิทยากร

3) การลงทุนทางธุรกิจเกษตร มีแนวทางและการดำเนินการ ดังนี้

(1) สำรวจปัญหาความต้องการกิจกรรมและแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร

(2) รวบรวมข้อมูลและแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกิจกรรมทาง การเกษตรและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เหมือนหรือคล้ายกัน

(3) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ โครงการและกระตุ้นให้ เกิดจิตสำนึก

(4) คัดเลือกแกนนำธุรกิจและชี้แจงขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ

(5) ภาครัฐ อปท. และแกนนำกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนการลงทุน

(6) ภาครัฐ อปท. และแกนนำกลุ่มร่วมกันหาแหล่งทุน/สนับสนุน เงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

(7) อปท. และแกนนำกลุ่ม ดำเนินการตามแผนการลงทุนทางธุรกิจ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เลี้ยง

4) การจดทะเบียนสมาชิก มีแนวทางและการดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจดทะเบียนกับ เกษตรกรในตำบล พร้อมกับแจ้งกำหนดเวลา สถานที่ และวิธีปฏิบัติในการรับสมัครและจด ทะเบียนสมาชิกศูนย์บริการและถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐ โดยภาครัฐเป็นผู้ออกแบบฟอร์ม

(2) จัดชุดปฏิบัติการเพื่อรับผิดชอบการรับสมัครและจดทะเบียน เกษตรกร พร้อมจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ และซักซ้อมขั้นตอนการปฏิบัติงาน

(3) ดำเนินการรับสมัครตามกำหนดเวลาและสถานที่ที่แจ้งไว้

(4) ออกบัตรประจำตัวสมาชิกศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล ให้แก่เกษตรกรที่จดทะเบียน

(5) สรุบทะเบียนเกษตรกรในรูปแบบรายงานและนำเสนอคณะกรรมการ บริหารโครงการระดับจังหวัดรายงานทะเบียน

(6) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนเกษตรกร

3.8 แนวทางดำเนินการถ่ายโอนภารกิจกรมส่งเสริมการเกษตรให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อปท.) ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2548 – 2553) สำหรับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร (2549 (ข) : 5-11) ระบุถึง แนวทางดำเนินการถ่ายโอน ภารกิจกรมส่งเสริมการเกษตรให้แก่ อปท. ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2548 – 2553) สำหรับสำนักงาน เกษตรจังหวัด/อำเภอ มีรายละเอียด ดังนี้

3.8.1 กรอบแนวทางดำเนินการและเป้าหมาย ในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจ ของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดเป้าหมายของการทำงานเป็น 2 ระยะ คือ

- 1) **เป้าหมายเบื้องต้น** สำนักงานเกษตรอำเภอทุกแห่งดำเนินการจัดให้มีการ ส่งมอบ / รับมอบภารกิจ กับ อปท. (แต่ละแห่ง) ทั้งหมดทุกภารกิจ
- 2) **เป้าหมายที่แท้จริง** ต้องการให้ อปท. สามารถนำภารกิจของกรมส่งเสริม การเกษตรที่รับมอบไปแล้ว นำไปปฏิบัติให้บริการที่คิดประ โยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ อย่างแท้จริง ภายในปี 2553 ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้จะเกิดได้เร็วหรือช้าขึ้นกับตัวของ อปท. แต่ละแห่งที่จะเห็นความจำเป็นหรือจัดความสำคัญก่อนหลังที่จะดำเนินการ ทั้งนี้ หลังจากการ ถ่ายโอนภารกิจให้ อปท. แล้วมิได้หมายความว่า ภารกิจเหล่านั้นเป็นหน้าที่ของ อปท. แต่ฝ่ายเดียว สำนักงานเกษตรอำเภอไม่ต้องเกี่ยวข้องอีกต่อไป แต่ที่แท้จริงแล้วต้องเป็นการทำงานร่วมกัน โดยส่วนราชการจะค่อยๆปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ปฏิบัติในภารกิจนั้นๆมา มีบทบาทเป็น ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และสนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ อปท. มีความ เข้มแข็งขึ้น สามารถนำภารกิจไปให้บริการ เกิดประ โยชน์สุขต่อประชาชนจนบรรลุตาม เจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้ อปท. ต่อไป

3.8.2 ขั้นตอน / วิธีปฏิบัติงาน

- 1) **ขั้นตอนการส่งมอบ / รับมอบภารกิจ** เนื่องจากที่ผ่านมาผู้เกี่ยวข้องหลาย แห่งมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า อปท. ต้องมีความพร้อมก่อนรับโอนภารกิจจากส่วนราชการ ส่งผลให้การส่งมอบ/รับมอบภารกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงขอความร่วมมือสำนักงานเกษตร จังหวัด / อำเภอที่ยังไม่ได้ส่งมอบภารกิจ หรือส่งมอบยังไม่ครบทุกภารกิจ ให้เร่งรัดการส่งมอบ

ภารกิจทุกภารกิจให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ อปท. พร้อมก่อนจะรับแต่อย่างใด

(1) ในกรณีที่ยังไม่ได้ส่งมอบภารกิจ หรือส่งมอบไม่ครบทุกภารกิจ มีแนวทางดำเนินการ คือ ประสานงานกับสำนักงานท้องถิ่นอำเภอ เพื่อประสานงานและปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวางแผนสนับสนุนการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ตรวจสอบการดำเนินงานตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้ท้องถิ่นทุกภารกิจว่าสำนักงานเกษตรอำเภอได้ปฏิบัติตาม ในภารกิจฯ แะไหน อย่างไร มีเงินงานหรือไม่ แผนงานดำเนินการเป็นอย่างไร เพื่อให้การส่งมอบ / รับมอบภารกิจมีหลักฐาน / เอกสารประกอบการส่งมอบอย่างเป็นทางการ และเป็นรูปธรรม และเมื่อ อปท. รับ ภารกิจฯ ไปแล้ว สามารถดำเนินงานตามภารกิจนั้นๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ หรือ ขาดช่วงไป จัดทำหนังสือแจ้งส่งมอบภารกิจให้ อปท. ทุกแห่งที่เกี่ยวข้องในเขตรับผิดชอบ โดยประสานงาน อปท. จัดให้มีการจัดทำบันทึกส่งมอบ / รับมอบภารกิจระหว่างกัน เป็นรายการกิจ กรมฯ มอบอำนาจให้อำเภอ (นายอำเภอ) เป็นผู้มีอำนาจลงนามแทนกรมฯ ในฐานะผู้ส่งมอบภารกิจ โดยเกษตรอำเภอเป็นพยาน (ในส่วนของ อปท. นายก อปท. เป็นผู้ลงนาม ปลัด อปท. เป็นพยาน) โดยให้ใช้บันทึกการส่งมอบรับมอบภารกิจที่เป็นคู่ฉบับ เป็นหลักฐานสำคัญระหว่างกัน

(2) เมื่อมีการส่งมอบ/รับมอบภารกิจเรียบร้อยแล้ว กรณีที่มีการรับมอบส่งมอบภารกิจกับ อปท. ได้ไปแล้ว โดยใช้หนังสือตอบรับเป็นหลักฐาน หรือใช้บันทึกการส่งมอบรับมอบภารกิจ โดยเกษตรอำเภอเป็นผู้ลงนามในฐานะผู้มอบ ให้ถือว่าสามารถใช้เป็นหลักฐานได้ โดยไม่ต้องทำขึ้นใหม่ หลังจากการส่งมอบรับมอบภารกิจระหว่างกันแล้ว ให้อำเภอประสานงาน อปท. ได้บรรจุภารกิจที่ถ่ายโอนทุกเรื่องเข้าอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณ แผนปฏิบัติการ และอื่น ๆ ตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น ขึ้นมารองรับการดำเนินงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในปีงบประมาณถัดไปได้ วางแผนเตรียมการถ่ายโอนภารกิจฯ ภายในสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีการซักซ้อม เจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจ และวิธีปฏิบัติต่อ อปท. ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งมอบหมายให้มีเจ้าภาพในการประสานงานกับ อปท. แต่ละแห่งชัดเจน จัดให้มีการปรึกษาหารือ ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอ กับ อปท. แต่ละแห่ง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานถ่ายโอนภารกิจร่วมกันในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา” และบูรณาการการทำงานร่วมกัน

2) ขั้นตอนการนำภารกิจที่ถ่ายโอนไปปฏิบัติเพื่อให้บริการประชาชน

(1) ภารกิจกรมส่งเสริมการเกษตรที่ถ่ายโอนให้ อปท. (9 ภารกิจ) มีรูปแบบการถ่ายโอนในลักษณะ “อปท. ดำเนินการร่วมกับรัฐ” โดย อปท. มีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติ

และส่วนราชการมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ สนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่น และภารกิจดังกล่าว (9 ภารกิจ) เป็นกิจกรรมประเภท “เลือกทำโดยอิสระ” ซึ่งแม้ว่า อปท. มีอิสระในการที่จะเลือกทำตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น แต่ก็ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของ อปท. ที่ยังต้องดำเนินการต่อไป

(2) การผลักดันให้ภารกิจที่ถ่ายโอนแล้วไปสู่การปฏิบัติเกิดประโยชน์แก่ประชาชน สำนักงานเกษตรอำเภอ และ อปท. ต้องมีการประชุมหารือกันเพื่อกำหนดเป็นแผนการดำเนินงานร่วมกันตามศักยภาพที่มีอยู่ของแต่ละฝ่าย โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกัน ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเริ่มทำพร้อมกันทุกภารกิจ แต่ควรเริ่มจากภารกิจใดภารกิจหนึ่งที่ทั้งสองฝ่ายมีความพร้อมนำไปปฏิบัติได้มากที่สุดในลักษณะนำร่อง แล้วค่อยขยายไปสู่ภารกิจที่เหลือ และทยอยนำไปสู่การปฏิบัติจนครบทุกภารกิจ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังคงทำหน้าที่โดยเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาการดำเนินงานตามภารกิจแก่ อปท.

3) แนวทางปฏิบัติระดับจังหวัด

(1) สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานท้องถิ่นจังหวัด จัดประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอทั้งสองหน่วยงาน เพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหา/อุปสรรค การถ่ายโอนภารกิจ และวางแนวทาง/แก้ไขปัญหา/ปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้ อปท.

(2) ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงานแก่อำเภอ

4) แนวทางปฏิบัติระดับอำเภอ

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับสำนักงานท้องถิ่นอำเภอจัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของการถ่ายโอนภารกิจ ประกอบด้วย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการฯ ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ นายกเทศบาล / อบต. ปลัดเทศบาล / อบต. วัตถุประสงค์ของการประชุมดังกล่าว เพื่อ ชี้แจงและทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้ชัดเจน โดยแบ่งงานตามบทบาท / หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจนตามหลักการ เทศบาล / อบต. เป็นผู้ปฏิบัติ (ดำเนินการ) สนับสนุนปัจจัยและค่าใช้จ่าย ส่วนราชการสนับสนุนทางวิชาการ ให้คำปรึกษา แนะนำ กำหนดตัวบุคคลแต่ละฝ่ายเป็นผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน / ประสานงานในภารกิจถ่ายโอนให้ชัดเจน ใช้ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลยุทธิ์หลักในการถ่ายโอนภารกิจ เพื่อนำร่องเป็นภารกิจแรกที่อำเภอกับ อปท. ทำงานร่วมกัน และเกิดการขับเคลื่อนภารกิจอื่น ๆ ตามมาในภายหลัง ตามความจำเป็นและศักยภาพของพื้นที่ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยแบ่งภารกิจดังกล่าวออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ภารกิจที่ใช้เป็นตัวตั้งในการรับโอนภารกิจฯซึ่งต้องดำเนินการให้ครบทุก อปท.

ได้แก่ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล (มี 4 ภารกิจย่อย) 2) ภารกิจที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศูนย์บริการฯ ซึ่งควรดำเนินการให้ครบทุก อบต. ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรฯ การสำรวจข้อมูลฯ การรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่ม การฝึกอบรมอาชีพ การบริการข้อมูล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และ3) ภารกิจอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีครบทุก อบต. ได้แก่ การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช การกระจายพันธุ์

กำหนดเป้าหมาย/แผนการดำเนินการร่วมกัน โดยกำหนด อบต. ที่นำภารกิจถ่ายโอนไปดำเนินการในแต่ละปีให้ชัดเจน ตามความพร้อมของแต่ละแห่ง ทั้งนี้ อาจเริ่มจากเทศบาลตำบล อบต. ขนาดใหญ่ อบต. ขนาดกลาง และ อบต. ขนาดเล็ก ตามลำดับ

(2) สำนักงานเกษตรอำเภอ กับ อบต. จัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกันในแต่ละกิจกรรมของแต่ละภารกิจ

(3) กำหนดบทบาทหน้าที่ในแผนปฏิบัติที่ดำเนินการร่วมกันอย่างชัดเจน (จัดทำคู่มือ / รายละเอียด / ขั้นตอนการปฏิบัติ)

(4) สำนักงานเกษตรอำเภอมอบหมายนักวิชาการประสานงานกับ อบต. หรือ อบต. ทุกท่านเพื่อเป็นที่เลี้ยง ให้คำแนะนำ และปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่

(5) สำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับท้องถิ่น อำเภอ และ อบต. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของภารกิจที่ถ่ายโอน เสนอจังหวัด กรม เพื่อรายงานสำนักนายกรัฐมนตรี ตามแบบรายงานทุก 6 เดือน

(6) สำนักงานเกษตรอำเภอ และ อบต. ร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจ

(7) สำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับ อบต. จัดทำประกาศให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นทราบถึงการเปลี่ยนแปลงผู้ให้บริการ (ตามภารกิจที่ถ่ายโอน) และแผนการเปิดให้บริการ เพื่อประชาชนได้ทราบและสามารถติดต่อขอใช้บริการต่างๆ ได้ถูกต้องและเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่ทั้งสองฝ่ายได้กำหนดไว้

3.8.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจฯ ในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจฯ ส่วนราชการและท้องถิ่นสามารถประเมินความก้าวหน้า / ความสำเร็จในเบื้องต้นได้ด้วยตนเองจากตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1) เป้าหมายเบื้องต้น

(1) เป้าประสงค์ ต้องการให้เกิดการส่งมอบ / รับมอบภารกิจระหว่างส่วนราชการกับ อบต.

(2) **ตัวชี้วัด** มีหลักฐานการส่งมอบ / รับมอบภารกิจที่เป็นลายลักษณ์

อักษร

2) **เป้าหมายที่แท้จริง**

(1) **เป้าประสงค์** อปท. สามารถนำภารกิจที่ได้รับมอบจากส่วนราชการไปปฏิบัติให้บริการประชาชนได้จริง

(2) **ตัวชี้วัด** อปท. มีผู้รับผิดชอบ (ภารกิจถ่ายโอน) โดยตรง มีแผนการดำเนินงานภารกิจถ่ายโอน และจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานภารกิจถ่ายโอน สำนักงานเกษตรอำเภอมีผู้ประสานงานเพื่อสนับสนุนภารกิจถ่ายโอนเป็นราย อปท.

ดังนั้นสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อยู่ภายใต้แนวคิดด้านความเป็นอิสระของ อปท. ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการ ฟังตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของตนเองได้มากขึ้น และประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น มีมาตรฐาน โปร่งใส ตรวจสอบได้ รูปแบบการถ่ายโอนภารกิจมี 3 ประเภท คือ ภารกิจที่ อปท. ดำเนินการหรือผลิตบริการสาธารณะเอง ภารกิจที่ อปท. ดำเนินการร่วมกับรัฐ และภารกิจที่รัฐยังคงดำเนินการอยู่แต่ อปท. สามารถที่จะดำเนินการได้ ซึ่งระยะเวลาในการถ่ายโอนภารกิจ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะเวลา 1-4 ปี (พ.ศ. 2544-2547) และระยะที่ 2 ระยะเวลา 1-10 ปี (พ.ศ. 2544-2553) ภารกิจที่รัฐต้องถ่ายโอน ให้ อปท. มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ ถ่ายโอนให้ อปท. นั้น มี 9 ภารกิจ คือ การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล การบริการข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรู การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร การรวบรวมและพัฒนากลุ่ม การกระจายพันธุ์ และศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตร ชุมชน

จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนประชากร 1.51 ล้านคน เป็นลำดับที่ 8 ของประเทศ และลำดับที่ 5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การปกครองแบ่งเป็น 18 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 156 ตำบล 1,756 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 28 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 150 แห่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 10 คน สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 5 คน โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดอุดรธานี ปี 2543 จังหวัดอุดรธานีมีผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Regional and Provincial Product :GPP) 39,387 ล้านบาท (รองจากจังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น) รายได้ส่วนใหญ่เป็นสาขาบริการ มากที่สุด ร้อยละ 21.1 รองลงมาเป็นสาขาการเกษตร ร้อยละ 17.2 สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 15.5 สาขาการค้าส่งและค้าปลีก ร้อยละ 14.9 (มากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี 2542 ซึ่งมีจำนวน 37,632 ล้านบาท) รายได้ต่อหัวเฉลี่ยต่อคน หรือรายได้ต่อหัวต่อปี 2543 จำนวน 26,685 บาท หรือ 2,223 บาทต่อเดือน หรือ 1,606 บาทต่อคน ครั้วเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ 20,000 บาทต่อปี หรือ 16,667 บาทต่อเดือน มีจำนวน 124,738 ครั้วเรือน มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครั้วเรือน 34,073 บาท

4.2 การจัดกลุ่มปัญหาด้านต่างๆของจังหวัดอุดรธานีโดยรวม

4.2.1 **ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เช่น การคมนาคมไม่สะดวกในบางหมู่บ้าน น้ำเพื่อการเกษตรยังไม่เพียงพอ ระบบน้ำประปา บ่อบาดาล น้ำอุปโภคบริโภค ยังคงขาดแคลน การวางผังเมืองของจังหวัด เทศบาล อบต. ไม่ครบทุกแห่ง ตลอดจนการสาธารณสุขปโภคของรัฐ ชั้นพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงครบทุกหมู่บ้าน/ชุมชน

4.2.2 **ปัญหาด้านเศรษฐกิจ** เช่น ประสิทธิภาพการผลิตพืชผลการเกษตรต่ำ ราคาผลผลิตตกต่ำ การแปรรูปไม่ได้มาตรฐาน การอุตสาหกรรมทางการเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดย่อมยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ขาดแคลนผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ การพาณิชย์ การค้า การลงทุน ยังไม่ได้รับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการจำหน่ายไปยังจังหวัดข้างเคียง หรือส่งออกจำหน่ายนอกประเทศ โดยเฉพาะหรือในประเทศภาคพื้นอินโดจีน ตลอดจนด้านการบริหารจัดการอำนวยการอำนวยความสะดวกประสิทธิภาพ

4.2.3 **ปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา การท่องเที่ยว** เช่น ปัญหาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำหลักศาสนาพัฒนา ด้าน คุณธรรม จริยธรรมให้ แก่เด็ก เยาวชน ทั้งในและนอกระบบ ด้านพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ต่อเนื่อง ขาดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกที่ดี

4.2.4 ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ป่าไม้ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ การขาดแคลนพื้นที่ป่าไม้ที่สมบูรณ์ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

4.2.5 ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข เช่น ปัญหาหลักประกันสุขภาพของประชาชน การขาดสิทธิโอกาสของเด็ก สตรี เยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างทัดเทียมในสังคมปัจจุบัน

4.2.6 ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น ปัญหาประชาชนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกระดับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (good governance) ตลอดจนการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ชุมชน กลุ่มเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ปัญหาอาชญากรรม และอุบัติเหตุจرائم ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

4.2.7 ปัญหาด้านระบบข้อมูล เช่น ส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาของจังหวัด และเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ เป็นต้น

4.3 โอกาส ศักยภาพ การพัฒนาจังหวัดอุดรธานี

4.3.1 เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดเป้าหมาย แนวทาง สนับสนุนและพัฒนาจังหวัดอุดรธานี ให้เป็นศูนย์กลางการค้าขายและบริการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่ออุปโภค บริโภค เชื่อมโยงไปสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน

4.3.2 เศรษฐกิจ เป็นจังหวัดที่มีระบบเศรษฐกิจใหญ่เป็นลำดับ 3 ของภาค รายได้ของจังหวัดขึ้นอยู่กับการผลิตสาขาการบริการ รองลงมา ได้แก่ การเกษตรกรรม อุตสาหกรรมค้าส่ง ค้าปลีก ภาวะเศรษฐกิจตั้งแต่ ปี 2543 ปรับตัวดีขึ้น โดยขยายตัวร้อยละ 1.7

4.3.3 การเกษตร มีสัดส่วนการผลิต 17.21 เป็นแหล่งผลิตอ้อย เป็นลำดับ 1 ของภาค ผลผลิตการเกษตรอื่นๆที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด การผลิตปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สุกร ไก่ กระบือ

4.3.4 การค้าขายและการบริการ สาขาการบริการ มีสัดส่วนการผลิตสูงสุด ร้อยละ 21.12 โดยเป็นการบริการเกี่ยวกับขนส่งสินค้า คนโดยสาร การเงิน ประกันภัย โทรคมนาคม สาธารณสุข บันเทิง การศึกษาฯ การค้าส่ง ค้าปลีก มีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ 14.97 เป็นตลาดสินค้าอุปโภคบริโภค มีขนาดปีละกว่า 6,400 ล้านบาท สำหรับเครื่องนุ่งห่มนั้น เป็นศูนย์กลางการค้าส่งผ้าสำเร็จรูปที่ใหญ่ที่สุดของภาค

4.3.5 อุตสาหกรรม สาขาอุตสาหกรรม มีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ 15.56 ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมก่อสร้าง และ อุตสาหกรรมเกษตร โรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานน้ำตาล โรงงานแป้งมันสำปะหลัง โรงสีข้าว โรงงานที่ทำการเกษตรเพื่อส่งออก ทำดอกไม้ ผลไม้ประดิดษ์ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงงานทำกระบอกสุบรรยงค์ ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

4.3.6 การศึกษา การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น มหาวิทยาลัยจากส่วนกลางบางแห่งรวมทั้งสถาบันสังกัดกระทรวงศึกษาในพื้นที่ ได้เปิดการสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีในสาขาต่างๆ ขึ้นในจังหวัดแล้ว ได้แก่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และในส่วนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีแผนเปิดการสอนที่จังหวัดในอนาคตอันใกล้

4.3.7 ปัจจัยสนับสนุนการลงทุน

1) โครงข่ายคมนาคมที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดทั้งในภาค นอกภาค และอินโดจีน ไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน โดยมีถนนสายสำคัญคือถนนมิตรภาพ และมีสนามบินพาณิชย์ ที่ตั้งของจังหวัดอยู่ในศูนย์กลางการคมนาคมของภาคอีสานเหนือ ห่างจากสะพานมิตรภาพไทยลาว 54 กิโลเมตร

2) ไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสาร คมนาคม ที่พร้อม

3) กำลังแรงงานจังหวัดอุดรธานี เป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศ โดยมีจำนวนผู้ไปทำงานต่างประเทศ และรายได้จากแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ อยู่ในอัตราสูงสุดของประเทศ

4) การเจริญเติบโตของเมือง มีการเจริญเติบโตของเมือง ชุมชนสูง

5) ตลาดของจังหวัดอนุภาคของอีสานเหนือ ได้แก่ อุดรธานีหนองคาย เลย หนองบัวลำภู สกลนคร นครพนม มีประชากรรวมกันมากกว่า 5 ล้านคน

6) การเงินการธนาคาร มีธนาคารพาณิชย์และธนาคารของรัฐ ทั้งสิ้น

7) โครงการลงทุนตามแผนการลงทุน เป็นโครงการที่เป็นไปได้สูงที่มีโอกาสพัฒนาขึ้นในจังหวัด โดยภาคเอกชนและภาครัฐ มีจำนวน 29 โครงการ โดยดำเนินการโครงการไปแล้วบางโครงการ

8) การท่องเที่ยว จังหวัดเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี การจัดงานประเพณี ที่สำคัญ แหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา

สรุปว่าจังหวัดอุดรธานีมีโอกาส ศักยภาพ จุดเด่น และความพร้อมต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจ การค้าขาย การบริการ สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางธุรกิจพาณิชย์ การบริการ การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว การศึกษา ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเชื่อมโยงกลุ่มประเทศอินโดจีนได้

4.4 วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision)

“เมืองน่าอยู่ ศูนย์กลางการค้า การบริการ เกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวมรดกโลก” (“Great Place to Live. Center of Trade & Services, Agro – Industry and World Heritage Tourism”)

4.5 เป้าประสงค์ของจังหวัด

4.5.1 ด้านการเกษตร (ระบบนิเวศ เกษตรอุตสาหกรรมเดิม) ลดความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ เพิ่มโอกาสใช้น้ำและป่าไม้ พร้อมขยายฐานการผลิตด้านการเกษตร

4.5.2 ด้านอุตสาหกรรม เพื่อปรับโครงสร้างสินค้าเกษตร โดยรักษาไว้ซึ่งสมดุลธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมเกษตร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

4.5.3 ด้านการค้าการลงทุน (การค้าชายแดนเดิม) เพิ่มศักยภาพการผลิต การกระจายสินค้าร่วมกับกลุ่มจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน

4.5.4 หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambol One Product : OTOP) เพิ่มศักยภาพมูลค่าการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 10

4.5.5 ด้านการท่องเที่ยว เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวร้อยละ 3-5 ต่อปี

4.6 ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัด (Strategies)

4.6.1 ด้านการเกษตร (ระบบนิเวศ เกษตรอุตสาหกรรมเดิม) ได้แก่ ลดความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ และนำแนวพระราชดำริมาแก้ไข เพิ่มโอกาสการใช้น้ำและป่าไม้ ให้ความสมดุลของนิเวศ เพิ่มเศรษฐกิจในการเพิ่มป่าโดยใช้แนวเกษตร การผลิตที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความเข้มแข็งในเศรษฐกิจระดับรากหญ้า

4.6.2 **ด้านการค้าการลงทุน (การค้าชายแดนเดิม)** ได้แก่ การพัฒนาความร่วมมือทางการค้า และการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มน้ำโขง

4.6.3 **ด้านการท่องเที่ยว** ได้แก่ เพิ่มศักยภาพและมูลค่าแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว พัฒนาข้อมูลการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ พัฒนาโครงข่ายการคมนาคม

4.6.4 **ด้านหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambol One Product : OTOP)** ได้แก่ เพิ่มศักยภาพมูลค่าการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

โดยสรุปแล้ว จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากร 1.51 ล้านคน แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 28 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 150 แห่ง เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนา เนื่องจากมีความพร้อมในด้านเศรษฐกิจ การค้าขาย การบริการ สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางธุรกิจพาณิชย์ การบริการ การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว การศึกษา ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเชื่อมโยงกลุ่มประเทศอินโดจีนได้ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านการค้าการลงทุน ด้านการท่องเที่ยว และด้านหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5. บริบทเกี่ยวกับกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กล่าวถึง ประวัติ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแผนงาน/โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ ของกรมส่งเสริมการเกษตรไว้ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2549 (ก) : <http://www.doae.go.th/temp.asp>)

5.1 **ประวัติ** วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2504 กระทรวงเกษตรได้เสนอโครงการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร ไปยังคณะรัฐมนตรี แยกเป็น 2 แผน คือ แผนที่หนึ่ง ขอจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งถือว่าเป็นแผนขั้นเตรียมการก่อนจัดตั้งกรม คือเตรียมทั้งการวางแผนงาน วางอัตรากำลังคน ปรับปรุงวิชาการ เปลี่ยนทัศนคติเจ้าหน้าที่ ตลอดจนรูปบริหาร และการแก้ไขพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เพื่อจัดตั้งกรมในแผนขั้นที่สอง ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2504 เห็นชอบในหลักการ ตามที่กระทรวงเกษตรเสนอ ต่อมาก็ได้มีคำสั่งกระทรวงเกษตรตั้งสำนักงานส่งเสริมการเกษตรขึ้น เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2505 เพื่อเตรียมการต่างๆดังได้กล่าวมาแล้ว และได้ปฏิบัติการในรูปงานส่งเสริมการเกษตรตามแนวใหม่ไปพลาง พร้อมกันนั้นก็ได้รายงานผลก้าวหน้าต่อคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราว

จนถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์) ได้พิจารณารายงานของสำนักงานส่งเสริมการเกษตร แล้วมีคำสั่งว่าน่าจะตั้งเป็นกรมได้ และได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีได้ทราบ ระเบียบวิธีปฏิบัติทุกกรมก็ต้องรับภาระหนักในการประชุมปรึกษา เพื่อให้ได้สถาบันที่เหมาะสมและทันสมัย และพร้อมที่จะตั้งชี้แจงเจ้าหน้าที่วิเคราะห์จากหน่วยงานต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานประมง กระทรวงการคลัง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหาร ทั้งระดับอนุกรรมการและกรรมการใหญ่ การแก้ไข ปรับปรุง ชี้แจง ได้ตอบ ได้ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผลที่สุดก็ผ่านการพิจารณาของคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหาร เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2509 แต่ให้เรียกชื่อ กรมแพร่ขยายการเกษตร โดยโอนงานส่งเสริมการเกษตร จากทุกกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรมารวมอยู่ในกรมนี้ ส่วนเจ้าหน้าที่ให้เรียกพนักงานแพร่ขยาย จังหวัดและอำเภอ เมื่อผ่านการพิจารณาของคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหารแล้ว ประธานคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหารก็ได้นำเสนอต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี แต่ข้อความในหนังสือชื่อกรมได้เปลี่ยนไปจาก กรมแพร่ขยายการเกษตร เป็นกรมบริการการเกษตร ส่วนเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคให้ยุบสิทธิกรมจังหวัด อำเภอ เป็นเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบด้วย ในหลักการ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 และต่อมา กระทรวงเกษตรได้เสนอร่าง พระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เพื่อขออนุมัติและขอให้คณะที่ปรึกษากฎหมาย ช่วยพิจารณา ก่อนส่งสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา พร้อมกันนั้นก็ได้ขอเปลี่ยนชื่อ กรมบริการการเกษตร เป็น กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็ได้รับหลักการร่าง พระราชบัญญัติและอนุมัติให้ แก้ไขชื่อได้ตามที่กระทรวงเกษตรเสนอ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 เพื่อขอตั้งกรม ส่งเสริมการเกษตรนี้ได้เข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2510 ที่ประชุมลงมติรับหลักการและได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายให้ตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2510 ในมาตรา 14 ราชการกระทรวงเกษตร แยกเป็น 1) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี 2) สำนักงานปลัดกระทรวง 3) กรมกสิกรรม 4) กรมการข้าว 5) กรมประมง 6) กรมปศุสัตว์ 7) กรมป่าไม้ 8) กรมส่งเสริมการเกษตร

ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในกระทรวงเกษตร พ.ศ. 2511 วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2511 มีมาตราที่มีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 3 ให้โอนบรรดากิจการทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงิน งบประมาณ ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตร เฉพาะที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร ไปเป็นของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตร

มาตรา 4 ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของกรมกสิกรรม เฉพาะที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร และงานปราบโรคและศัตรูพืช และเฉพาะที่เกี่ยวกับกสิกรรมจังหวัด และกสิกรรมอำเภอ ไปเป็นของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตร

มาตรา 5 ให้โอนกิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของกรมการข้าว กระทรวงเกษตร เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร และเฉพาะที่เกี่ยวกับพนักงานข้าวจังหวัด และพนักงานข้าวอำเภอ ไปเป็นของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตร

ฉะนั้น วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2511 ซึ่งเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงเป็นวันที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับเข้าช่วงการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรจากนั้นเป็นต้นมา

5.2 เป้าประสงค์

5.2.1 **วิสัยทัศน์** กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นพัฒนาเกษตรกรให้มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

5.2.2 พันธกิจ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ในการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร
- 2) ให้บริการทางการเกษตรแก่เกษตรกร
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

5.2.3 ภารกิจ

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร
- 2) การดำเนินการส่งเสริมและประสานงานการถ่ายทอดความรู้การผลิตและจัดการผลผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์
- 3) การดำเนินการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกร
- 4) การดำเนินการให้บริการทางการเกษตรเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร
- 5) การดำเนินการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืชเศรษฐกิจ
- 6) การดำเนินการผลิตและเผยแพร่เอกสาร คำแนะนำ และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตร
- 7) กำกับดูแลการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร

(ปชส.8)

- 8) การดำเนินการเกี่ยวกับการประสานงานการช่วยเหลือเกษตรกร
ผู้ประสบภัยธรรมชาติ
- 9) การดำเนินการด้านความร่วมมือในการเชื่อมโยงและพัฒนาระบบ
ส่งเสริมการเกษตร
- 10) การกำหนดระบบและดำเนินการเกี่ยวกับวิสาหกิจเกษตรกร

5.3 ยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างปี 2549 – 2552 (8 ยุทธศาสตร์)

5.3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างขีดความสามารถของเกษตรกรในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน มุ่งเน้นเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร ที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และมีคุณภาพได้มาตรฐาน ทั้งผลิตผลเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูป เพื่อการบริโภคในประเทศและส่งออก โดยใช้ตลาดนำการผลิตและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาระบบเตือนภัยด้านการระบาดของศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ

5.3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการผลิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นลดรายจ่าย สร้างรายได้ ขยายโอกาส โดยส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนให้เกษตรกรมีรายได้เสริมภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง

5.3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกร มุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกร ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร และกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกร ชุมชน ให้ดำเนินงานตามแนวทางวิสาหกิจชุมชน ด้วยการรับรองสถานภาพวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ประสานความร่วมมือกับภาคีส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เสริมสร้างการเรียนรู้ในการบริหารทุนชุมชน และสนับสนุนองค์กรเครือข่าย

5.3.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางการเกษตร พัฒนาข้อมูลข่าวสารและบริการทางการเกษตรที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร สร้างช่องทางที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็วและเบ็ดเสร็จ ทั้งในส่วนของ การให้บริการ ณ จุดให้บริการ และการให้บริการในลักษณะเคลื่อนที่ไปหาเกษตรกร รวมทั้งประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการแก่เกษตรกร

5.3.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร

ส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรและชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเกิดเครือข่ายการพัฒนาเกษตรกรของทุกภาคส่วนและในทุกระดับ โดยเน้นการจัดการความรู้ และปรับกระบวนการทำงานส่งเสริม การเกษตรเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในลักษณะบูรณาการและการเชื่อมโยงเครือข่าย โดยยึดเกษตรกร พื้นที่ และสถานะแวดล้อมการทำงานเป็นหลัก

5.3.7 ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาคณากรให้เป็นผู้นำยุทธการและมีจิตสำนึกในการ

ทำงานร่วมกับเกษตรกร โดยพัฒนาคณากรให้มีสมรรถนะในการทำงานตามสาขาวิชาชีพได้อย่างมืออาชีพและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) ตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกการทำงานร่วมกับเกษตรกร

5.3.8 ยุทธศาสตร์ที่ 8 เสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร โดยบริหาร

จัดการตามแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

5.4 แผนงาน/โครงการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างปี

2549 – 2552 (12 แผนงาน /32 โครงการ)

5.4.1 แผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร

- 1) โครงการส่งเสริมการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน
- 2) โครงการส่งเสริมการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรเพื่อ การรับรองมาตรฐานการผลิต
- 3) โครงการพัฒนาเกษตรกรก้าวหน้าให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร
- 4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต
- 5) โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตร

5.4.2 แผนงานส่งเสริมการผลิตและใช้พันธุ์ดี

- 1) โครงการผลิตและกระจายพันธุ์ดีโดยส่วนราชการ
- 2) โครงการส่งเสริมการผลิตกระจายพันธุ์ดีโดยชุมชน

5.4.3 แผนงานพัฒนาระบบการเตือนภัย

- 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาระบบเตือนภัยศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ
- 2) โครงการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและการตลาด

5.4.4 แผนงานส่งเสริมและพัฒนากิจการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) โครงการเครือข่ายโรงเรียนและบ้านคู่เศรษฐกิจพอเพียง
- 3) โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4) โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการปศุสัตว์ท้องถิ่น

5.4.5 แผนงานส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกร

- 1) โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกรและเครือข่าย
- 2) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนเกษตร
- 3) โครงการพัฒนาผู้นำเกษตรกร /องค์กรเกษตรกร

5.4.6 แผนงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

- 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาแผนวิสาหกิจชุมชน
- 2) โครงการรับรองและพัฒนาสถานภาพวิสาหกิจชุมชน / เครือข่าย
- 3) โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย

5.4.7 แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและการให้บริการเกษตรกร

- 1) โครงการสร้างและพัฒนาฐานข้อมูลส่งเสริมการเกษตร
- 2) โครงการสร้างและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร
- 3) โครงการพัฒนาระบบการให้บริการเกษตรกร

5.4.8 แผนงานปรับปรุงและพัฒนาวิธีการทำงานส่งเสริมการเกษตร

- 1) โครงการวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
- 2) โครงการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานส่งเสริมการเกษตรของ

สำนักงานเกษตรอำเภอ

5.4.9 แผนงานเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเกษตรกร

- 1) โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเกษตรกรและชุมชน
- 2) โครงการพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกร

5.4.10 แผนงานพัฒนาบุคลากร

- 1) โครงการพัฒนาบุคลากรตามสมรรถนะ (competency) ในแต่ละสาขา
- 2) โครงการพัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึกโดยยึดหลักการบริหารกิจการ
- 3) โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการพัฒนาบุคลากร

วิชาชีพ

บ้านเมืองที่ดี

5.4.11 แผนงานพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

- 1) โครงการพัฒนากรมส่งเสริมการเกษตรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 2) โครงการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเสริมสร้างระบบการเรียนรู้ในองค์กร

5.4.12 แผนงานส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการ (กรมส่งเสริมการเกษตร)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับช่วงการบริหารงานด้านส่งเสริมการเกษตรมาตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2511 วิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมการเกษตร คือการเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นพัฒนาเกษตรกรให้มีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน มีภารกิจที่ต้องดำเนินการและรับผิดชอบ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร การส่งเสริมและประสานงานการถ่ายทอดความรู้การผลิตและจัดการผลผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์ การฝึกอบรมอาชีพเกษตรกร การให้บริการทางการเกษตรเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร การผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืชเศรษฐกิจ การผลิตและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการเกษตรผ่านสื่อต่างๆ การประสานงานการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ การเชื่อมโยงและพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร และการกำหนดระบบและดำเนินการเกี่ยวกับวิสาหกิจเกษตร

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรศรา คำนึ่งธรรม (2548 :บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า อบต. มีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อม อบต. ในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร อบต. ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติพงษ์ หาญพล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับการกระจายอำนาจ : ศึกษากรณี อบต. ในเขตจังหวัดตราด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงในการรองรับงานขนาดใหญ่ ยังต้องพาดำเนินงานส่วนภูมิภาคช่วยเหลือด้านเทคนิคต่างๆ ทำให้ไม่มีอิสระที่แท้จริงในการดำเนินกิจกรรมการถ่ายโอน จากการมองสมรรถนะของ องค์กรทำให้

สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่พร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจ แต่ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนกลับมีศักยภาพสูงขึ้น

จันทวรรณ โป้สมบูรณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษา : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม พบว่าความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษา ทศนะการกระจายอำนาจ บริหารการศึกษา และความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ศศิธร สุวรรณที (2540 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์การดำเนินงานตามภาระงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามภาระงาน และความคาดหวังในเรื่องของความจำเป็นขั้นพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภค เกี่ยวกับน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และถนนหนทางเป็นสิ่งสำคัญ

วาสนา นรลักษณ์ (2540 : บทคัดย่อ) ทำวิจัย เรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า อบต. มีบทบาทในการพัฒนาตำบลด้านต่างๆในระดับสูง ยกเว้นด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล และด้านการป้องกันระงับโรคติดต่อที่ยังมีบทบาทในระดับต่ำ ความเห็นของประชาชนเห็นว่า อบต. ยังมีบทบาทในการพัฒนาด้านต่างๆ อยู่ในระดับน้อย สำหรับความเห็นของข้าราชการมีความเห็นว่า อบต. มีบทบาทในการพัฒนาตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนไม่พอใจกับบทบาทการพัฒนาตำบลที่เป็นอยู่ ส่วนอุปสรรคและในการพัฒนาตำบลของ อบต. พบว่า เกิดจากปัจจัย ภายใน และภายนอก โดยปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัญหาด้านคุณสมบัติด้านการศึกษา ไม่มีการกำหนด อุปสรรคในการปฏิบัติงานบางหน้าที่ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอนปฏิบัติ ปัญหา ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก อบต. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และการก้าวก้าวการดำเนินงานและการขาดความรู้

วีระพงษ์ เชนบุญ และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ทำวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตการศึกษา 10 ผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ด้วยการเห็นประโยชน์ของการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีความรู้เรื่องการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และด้านความพร้อมในการมีส่วนร่วมจัดการการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี โดยรวม จำแนกตามตำแหน่งผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มอายุของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า อบต. มีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารการ จัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อม อบต. ในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร อบต. ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชน แตกต่างกัน ในเรื่องของ การประเมินความพร้อมของ อบต. พบว่า อบต. ยังขาดบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงในการรองรับงานขนาดใหญ่ ยังต้องพาทหน่วยงานภูมิภาคช่วยเหลือด้านเทคนิคต่างๆ ทำให้ไม่มีอิสระที่แท้จริงในการดำเนินกิจกรรมการถ่ายโอน จากการมองสมรรถนะขององค์กร ทำให้สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่พร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการวิเคราะห์การดำเนินงานตามภาระงานของ อบต. พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานในเรื่องของความจำเป็นขั้นพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภค เป็นสิ่งสำคัญ ปัญหาในการพัฒนาตำบลของ อบต. ได้แก่ ปัญหาขาดความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย ขั้นตอนปฏิบัติ การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก อบต. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และการก้าวก้าวการดำเนินงานและการขาดความรู้